

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Vytváření skupiny u dětí mladšího školního věku pomocí her a cvičení
dramatické výchovy (Projekt)**

**Formation of a group of younger school age children using games and
drama lessons (Project)**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Hana Dotřelová

Autor:

Marie Pěčková

Praha 2017

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Haně Dotřelové za připomínky a rady při psaní této práce a také Kristině Boudové za podporu a poradenství.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Utváření skupiny u dětí mladšího školního věku pomocí her a cvičení dramatické výchovy“ vypracovala samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Marie Pěčková

Anotace

Bakalářská práce se zabývá utvářením skupiny u dětí mladšího školního věku za pomoci her a dramatických cvičení. V této práci je použita metoda projektu. Projekt obsahuje různé hry a cvičení. Hry a cvičení pak mají vést k utužení kolektivu, vytvoření, nebo prohloubení vzájemných kamarádkých vztahů mezi dětmi, nebo jen k pobavení a relaxování.

Annotation

This bachelor thesis is focused on group formation of younger school age children by playing games and drama lessons. In this thesis, the method of project - making is being used. The project contains various games and exercises. Those games and exercises are supposed to bind the team, to create or strengthen mutual friendships among the children, or simply to entertain them and make them relaxed.

Klíčová slova

Dramatická výchova, hra, projekt, mladší školní věk, školní družina,

Keywords

Drama lessons, game, project, younger school age, school club

Obsah

ÚVOD	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1. ŠKOLNÍ DRUŽINA	11
1.1 Definice školní družiny	11
1.2 Cíl školní družiny	13
1.3 Funkce školní družiny	15
1.4 Role vychovatelky	16
1.5 Hodnocení ve školní družině	19
2 DRAMATICKÁ VÝCHOVA	21
2.1 Dramatická výchova ve škole	21
2.2 Cíle dramatické výchovy	22
2.3 Hodnocení a kritéria v dramatické výchově	23
2.4 Metody dramatické výchovy	24
3 MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK	25
3.1 Definice mladšího školního věku	25
3.2 Citový a sociální vývoj	25
4 HRA	27
5 PROJEKT	29
5.1 Definice projektu	29
5.2 Pedagogický projekt (plán)	29
5.3 Plánování ve školní družině	30
5.4 Tvorba plánu	30
II. PRAKTICKÁ ČÁST	32
Základní škola Kasejovice – Školní družina	32
Poslání školní družiny	32
Organizace činnosti školní družiny	32
Režim školní družiny	32
Plnění dlouhodobé praxe	33
Projekt – Utváření skupiny u dětí mladšího školního věku pomocí her a cvičení dramatické výchovy	35
Očekávání	35
Plán	35
Vyhodnocení	48

ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
ČLÁNKY	52
Zdroje projekt:	53
Internetové zdroje:	53
Internetové zdroje – projekt:	54
PŘÍLOHA	55
SUMMARY	61

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je mechanismus utváření skupiny u dětí mladšího školního věku za využití her a dramatických cvičení. Cílem této práce je vytvořit vztahy mezi dětmi, které se neznají, nebo zlepšit již existující vztahy mezi dětmi mladšího školního věku. Hry a cvičení mají vést k utužení kolektivu, vytvoření nových, nebo prohloubení již stávajících kamarádkých vztahů mezi dětmi, nebo jen k pobavení, či relaxaci.

Práce je dělena na dvě části a to na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývat a budu definovat klíčové pojmy jako školní družina, dramatická výchova, hra, mladší školní věk, nebo projekt.

Praktická část se pak bude skládat z projektu, který provedu v družině ZŠ Kasejovice. Ten bude obsahovat různé hry ale také dramatická cvičení. Hry budou mít různé účely – rozehrívací, zábavné a odpočinkové, či seznamovací a hry, které budou nějakým způsobem utužovat kolektiv.

Projekt bude mít celkem osm lekcí. Ve družině budu měsíc, od začátku září do začátku října. Každý týden tedy budou realizovány s dětmi dvě lekce, z nichž každá bude trvat 30 až 45 minut. Vždy se začne rozehrívací hrou a pak budou následovat aktivity utužující kolektiv, zlepšující náladu, nebo jen aktivity určené pro zábavu. Dále se budu v praktické části zabývat analýzou skupiny. Důležitý také bude průběh a realizace projektu, jak děti budou k daným aktivitám přistupovat a jak budou hry jejich vztahy ovlivňovat.

Toto téma jsem si zvolila, protože je známo, že spontánní hra dětí jejich vztahy utužuje, ale já se zaměřím na to, do jaké míry tyto vztahy ovlivní plánovaná hra, nebo cvičení a jaký vliv to bude mít na utváření skupiny. Toto téma se mi rovněž povede skloubit s praxí v ZŠ Kasejovice, kde s dětmi budu moct projekt vypracovat a vše na nich pozorovat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. ŠKOLNÍ DRUŽINA

1.1 Definice školní družiny

Podle Hájka a Pávkové jsou školní družiny zařízením, které dětem zajišťují naplnění volného času před, během a po vyučování, tedy ráno před vyučováním, mezi školním vyučováním a odpoledne, než děti odchází domů, nebo do jiných zájmových kroužků. Tato zařízení u nás již dlouhá léta plní významnou úlohu na prvním stupni základních škol. Jsou součástí výchovně-vzdělávacího systému. (Hájek, Pávková, 2011)

Podle Bálkové školní družina nenahrazuje sociální službu či hlídání dětí, naopak je to rozšíření školního vyučování - výchovy po vyučování- které má ale své specifické zvláštnosti: školní družina dětem poskytuje odpočinek a relaxaci, stejně tak jako zajímavé alternativy trávení volného času.(Bálková, 2010)

Družina je pro děti určitý přechod mezi školní docházkou a pobytem doma, není tedy pouhým pokračováním školní docházky. Výchovná práce v ní má své zvláštnosti a podstatně se liší od běžné vzdělávací praxe. Podle názoru určitých rodičů plní jen funkci sociální. Práce školní družiny je samostatnou oblastí výchovně-vzdělávací činnosti a řídí se specifickými požadavky a pravidly pedagogiky volného času. (Hájek, Pávková, 2011)

Aktivity ve školní družině by měly rozvíjet různé schopnosti, znalosti a postoje dětí, pro jejich úspěšný život a orientaci ve společnosti. Měly by rozvíjet osobnost a individualitu dětí, rovněž je naučit kooperaci a toleranci a také asertivnímu jednání s ostatními, správné komunikaci a vyjadřování vlastních názorů, to vše za pomoci správné motivace a povzbuzení - velkou roli zde hraje ctižádostivost a radost z prováděné aktivity. Zároveň má družina nezanedbatelnou úlohu v prevenci různých patologických jevů. (Bálková, 2010)

Podle Deborah L. Vandellové má tato forma péče o děti formu, která navazuje na systém předškolního vzdělávání, který děti vede k různým oblastem zájmů, jako jsou různé umělecké činnosti, tvoření, hry či divadlo. (Vandell, 1999)

I podle Hájka a Pávkové mohou být školní družiny pro děti pomocníkem při hledání mimoškolních aktivit a náplně volného času, neboť vychovatelky spolupracují s domy dětí a mládeže, sportovními kluby či kulturními centry, a mohou zprostředkovat nabídku zájmových kroužků škol, schůzky dětských organizací nebo výuku základních uměleckých školách, a tak mohou dětem pomoci najít jim vhodné využití volného času a aktivitu, která by je nejvíce bavila. Dále uvádějí, že ve školní družině děti mají možnost se seznámit s velkou škálou zájmových aktivit. Vykonáváním různých činností je rozvíjena dětská osobnost, prohlubují se školní znalosti a zlepšují se sociální dovednosti. Ve školní družině umožňuje zvláštnost práce vychovatelkám poznat děti i po citové stránce a tak mohou citlivě reagovat na dětské nálady a sociální potřeby. Program pro školní družinu umožňuje, aby vychovatelka s dětmi plánovala a vykonávala takové aktivity, které by děti bavily a zajímaly a které by dětem zároveň pomohly uspokojovat jejich potřeby, např. potřebu úspěchu, kladného hodnocení, poznání nebo potřebu citové odezvy. Zároveň mají družiny ale roli ve výchově dětí, ať už je to výchova k demokracii (v dnešních moderních družinách mají děti možnost seberealizace a podílení se na plánování programu školní družiny a tato účast dětí na výchovných programech může být pokládána za způsob výchovy mladé generace k demokracii, neboť školní družiny svou činností vedou děti k určitým vlastnostem, o které by příští generace měla být obohacena, např. otevřenost, přímost, vzdělanost, sebevědomou nebo rozhodnost), či vytváření různých vzdělávacích návyků, na kterých děti budou stavět po celou dobu školní docházky a jsou tudíž vytvářeny důležité pro jejich další rozvoj. Na vychovatelkách, stejně jako na učitelích na prvním stupni základních škol, spočívá velká zodpovědnost za výchovu mladé generace. (Hájek, Pávková, 2011)

„Pro funkční činnost školní družiny a zvládnutí jejích úkolů jsou stanoveny podmínky:

1. Personální – vychovatelka jako odborně vzdělaná osobnost s velkou dávkou empatie, chutí s dětmi pracovat
2. Materiální – účelově vybavené prostory kluboven a heren, možnost využívání tělocvičen a sportovišť
3. Řídící a kontrolní – pro plnění této podmínky má školní družina oporu v právním vymezení své činnosti i v ustanoveních vztahujících se k činnosti s dětmi.“ (Hájek, Pávková, 2003, str. 12)

Hájek dále uvádí:

Školní družiny mohou vznikat při školách, nebo jako samostatné zařízení. Mohou sloužit pro jednu nebo pro více škol. Jsou zřizovány podle zákona č. 76/1997 Sb., o předškolních zařízeních a školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Řídí se vyhláškou MŠMT ČR č. 87/1992 Sb., o školních družinách a školních klubech. (Hájek, Pávková, 2011)

Žáci jsou rozděleni do oddělení, aby se zabezpečily funkce družiny. Počet dětí se během dne mění, podle toho, jak děti odcházejí do kroužků, či za jinými zájmovými aktivitami. Různí se samozřejmě i doby odchodů dětí domů. Toto se zohledňuje při sestavování oddělení, které se denně naplňuje do počtu 25 dětí. Doporučuje se zapsat do oddělení nejvýše o 5 žáků více. Žáci jsou do družiny většinou přihlášení k pravidelné docházce. Školní družina slouží převážně žákům prvního stupně základní školy, v určitých případech může být do školní družiny zařazen i žák z druhého stupně základní školy. Družina může zřizovat zájmové kroužky, do kterých se mohou přihlásit i žáci, kteří nenavštěvují školní družinu. Kroužky mohou být placené a mohou je vést vychovatelky, učitelé, rodiče nebo jiné pověřené osoby. (Hájek, Pávková, 2011)

1.2 Cíl školní družiny

Podle Hájka a Pávkové platí pro školní družinu také obecný cíl a to je výchova všestranně rozvinutého člověka pomocí složek výchovy jako je: rozumová, mravní, tělesná, estetická a pracovní složka. Rodiče přihlašují děti do školní družiny také proto, aby nějakým způsobem čelili sociálně patologickým jevům ohrožujícím děti. Dalším důvodem je vybavit děti vědomostmi, dovednostmi, postoji, které odolávají nástrahám dnešní společnosti. Výchovné působení musí varovat před nebezpečím drogové závislosti, gamblerství, nesnášenlivostí a agresí. (Hájek, Pávková, 2011)

Ve školách jsou uplatňované preventivně výchovné programy, které se zaměřují na dané základní oblasti:

- Výchova ke zdravému životnímu stylu - učí k odpovědnosti k vlastnímu tělu, odpovědnosti za svou osobu, ke svému zdraví, učí jak se správně stravovat, dodržovat pitný režim, osobní hygienu, otužování, obohacuje osobnost různými estetickými zážitky, rozvíjí city, posiluje citové vazby, rozvíjí dovednosti a pracovní návyky

- Rozvíjení a posilování komunikačních dovedností, které tvoří základ sociálních dovedností – učí kultivovanému verbálnímu i neverbálnímu projevu, rozvíjí slovní zásobu a schopnost ji používat, ale také schopnost naslouchat

- Zvyšování sociálních dovedností – rozvíjení sociální orientace (znalost určitých vědomostí, dovedností, postojů v sociálních vztazích, to vede k odpovědnosti za své chování), dále učí k schopnosti svobodně řešit konkrétní životní situace, morálním hodnotám a pravdomluvnosti, učí přijímat odpovědnost za své chování a nestranně hodnotit své jednání

- Výchova k odstraňování nedostatků v psychickém řízení chování – děti se učí ovládat negativní citové reakce, překonávat těžké životní situace, vyrovnávat se se stresem, učí se vyrovnat s neúspěchem nebo s nedostatkem

- Schopnost najít své místo ve skupině i ve společnosti – učí se poznávat sám sebe, což vede k tomu, že zhodnotí své uplatnění ve skupině, posilování pozitivního myšlení → příznivé začlenění do skupiny, kladné hodnocení → zvýšení sebevědomí, vytváření vlastní sociální skupiny

- Formování životních postojů - vytváření společensky žádoucích hodnotových orientací, úcta k hodnotám, porozumění, znalost základních práv, tolerance, schopnost pomoci, ochota, posilování a vytváření vlastního sebevědomí, učí se nepodléhat negativním vlivům. (Hájek, Pávková, 2011)

Podle UNESCO jsou vhodné čtyři pilíře učení:

- Učit se znát

- Učit se „jak na to“ – jak se chovat v jednotlivých situacích, jak komunikovat a spolupracovat s druhými apod.

- Učit se žít společně – tolerovat ostatní, učit se s nimi žít a chovat se k nim tak, jak chceme, aby se oni chovali k nám

- Učit se být – rozvíjet vnitřní kvality, žít naše životy v souladu s tím, co považujeme za správné. (Delors, 1996)

Podle Hájka a Pávkové je také podmínkou všech těchto cílů vytvoření vhodného prostředí, které dětem umožňuje činnost se svými vrstevníky v době mimo vyučování.

Důležitou složkou je interakce všech důležitých činitelů, jako je klima školy, empatie vychovatelek, režim dne s dostatkem pohybu, otevřené vztahy mezi dětmi, vychovateli a rodiči. Jen když jsou zajištěny tyto podmínky, může školní družina zcela

plnit svou funkci sociální, relaxační, kompenzační, regenerační i výchovnou. (Hájek, Pávková, 2011)

1.3 Funkce školní družiny

„Hlavním posláním ŠD je zabezpečení zájmové činnosti, odpočinku a rekreace žáků“ (MŠMT, 2002, článek 1 – odstavec 5)

Podle Hájka a Pávkové můžeme den dítěte rozdělit do tří časových úseků.

Doba pracovní – doba kdy je dítě ve škole a zúčastňuje se vyučování nebo se na vyučování připravuje.

Doba mimopracovní – doba na odpočinek a regeneraci (pití, jídlo, hygiena, spánek – u dítěte ale také určitý sociální kontakt)

Doba tzv. volného času – doba kdy si dítě samo může podle svého uvážení zvolit, co chce dělat. (Hájek, Pávková, 2011)

Francis Lebon o školní družině tvrdí, že ji můžeme vnímat jako kombinaci tří funkcí: péče o dítě, zatímco jsou rodiče zaneprázdnění prací, usnadnění socializace dítěte, rozveselení dítěte hrou (Lebon, 2006)

Dále Hájek a Pávková uvádí, že čas strávený ve školní družině je pro dítě doba na hranici mezi dobou mimopracovní a dobou volného času. Rodiče přihlašují své děti do družiny hlavně ze sociálních důvodů, aby dítě bylo pod dozorem po skončení školního vyučování, v době než odejde domů. Hlavním požadavkem rodičů je naplňování volného času jejich dětí, výchova ve volném čase. Vyšším posláním je vytváření návyků na vhodné trávení volného času a na získání informací o různých zájmových činnostech. Výchova, vzdělávání a rekreace žáků, k tomu školní družina slouží. Tuto funkci naplňuje činnostmi nazývanými odpočinkové, rekreační, zájmové, ale také příprava na vyučování. (Hájek, Pávková, 2011)

Mezi těmito oblastmi nelze obsahově vést přesnou hranici.

1. Odpočinkové činnosti – jejich úkolem je odstranit únavu - např. děti si lehnou na koberec a vychovatelka jim předčítá, nebo hrají různé stolní hry apod.
2. Rekreační činnosti – úkolem je regenerace sil – aktivní odpočinek, při kterém děti mají určitý pohyb – většinou se tyto činnosti vykonávají venku.
3. Zájmové činnosti – jejich úkolem je rozvíjet osobnost dítěte – seberealizace, ale také kompenzace určitých školních neúspěchů, další poznání a rozvoj různých dovedností. Může to být činnost skupinová nebo individuální.

4. Příprava na vyučování – okruh činností souvisejících se školními povinnostmi – není to však povinná činnost ŠD – může to být psaní domácích úkolů se souhlasem rodičů, nebo zábavné procvičování školního učiva formou her, nebo získávání nových informací např. při vycházkách, návštěvě kulturních center, divadel, práce s počítačem, knihou, časopisem nebo při poslechové činnosti. (MŠMT, 2002)

1.4 Role vychovatelky

Hájek uvádí, že role vychovatelky je role, stejně tak jako role žáka, kamaráda, otce matky, studenta, životního partnera, zaměstnance apod. Stejně tak jako je třeba se připravovat na roli v divadle, je nutné se připravovat i na roli vychovatelky a tuto roli prohlubovat zdokonalovat a posilovat. Tato role nevznikne sama od sebe, ale vytváří se pomocí vzdělání, osobnostního zrání a sebevzděláváním na základě osobnostních dispozic. (Hájek, Pávková, 2011)

„Vychovatelka či vychovatel organizují, animují a hodnotí činnosti skupin, podskupin a jednotlivců tak, aby každé dítě mohlo rozvíjet svůj potenciál. Tyto výchovné aktivity pokrývají fyzické, pohybové, intelektuální, jazykové, socioafektivní a morální oblasti vývoje dítěte“ (Ministerstvo práce, sociální solidarity a rodiny Québecu, rok 2004, str. 7)

Podle Hájka jsou důležité základní předpoklady pro práci vychovatelky:

1) Osobnostní dispozice – důležitý je kladný vztah k dětem, empatie, umět tvořit vhodné sociální klima pro skupinu dětí, mravní zásady odpovídající společenským hodnotám, umět jednat s dětmi jako se sobě rovnými, nikoli jen jako s objektem sociální služby, organizační schopnosti, umět si hrát, pozitivní naladění, kladné hodnocení, smysl pro humor, schopnost v dětech vzbudit zájem o činnost, podporovat jejich sebevědomí a rozvíjet jejich pozitivní stránky, fyzická zdatnost

Důležitý je i vnější vzhled:

- Oblečení – vhodné oblečení, střizlivé, pohodlné, nevyzývavé, aby vychovatelce nebránilo v činnosti, ale zároveň to není oblečení domácích.

- Šperky, brože apod. by neměli při kontaktu s dětmi ohrožovat jejich bezpečnost, dlouhé nehty by mohl děti poškrábat.

- Líčení a kosmetika – líčení by nemělo být příliš výrazné a agresivní.

- Vystupování – správné držení těla, podporuje správné dýchání, ale také přirozenou autoritu dospělé osoby

- Způsob komunikace – vychovatelka by měla mít „posazený hlas“ tak, aby zvládla svou skupinu dětí, aniž by na ně musela křičet, hlas by měl být klidný, ale ne monotónní, vychovatelka by měla mít dostatečnou slovní zásobu, měla by se vyhnout tzv. parazitujícím slovům – vlastně, tedy, ehm apod., používá bohatou slovní zásobu, mluví spisovně, používá srozumitelná slova pro děti a artikuluje, vyhýbá se nadměrnému používání cizích nebo nesrozumitelných výrazů, Nemluví příliš rychle, ani pomalu, děti jsou pro ni jako partneři, proto, když s nimi komunikuje, nepoužívá zdrobněliny, vyvaruje se ironie a zesměšňování dětí, děti oslovuje jejich křestními jmény, které si pamatuje, informace které dětem předává, musejí být pravdivé, stručné, jasné a přesto podrobné a srozumitelné, když dětem předává informace bere ohled na jejich věk a chápání, musí děti nějakým způsobem zaujmout, neopakovat se zbytečně, ale např. zeptat se na několik otázek, jestli děti dané pokyny pochopily. Při komunikaci navazuje s dětmi oční kontakt, dívá se na ně, ale zas příliš dlouhý soustředěný pohled může působit nepříjemně a agresivně.

- Gesta a mimika – neverbální komunikací se často vyjádří mnohem víc, než slovy. Důležitý je úsměv, tím může vychovatelka vyjádřit pochvalu, nebo souhlas s činností dítěte. (Hájek, Pávková, 2011)

„Mandát vychovatelů a vychovatelek je tvořen třemi rovinami: výchovnou rolí, sociálním rozměrem a základními potřebami. Výchovná role je tudíž ve středu práce vychovatelek a vychovatelů“ (Ministerstvo práce, sociální solidarity a rodiny Québecu, rok 2004, str. 9)

Hájek a Pávková uvádí, že mezi dítětem a vychovatelkou se utváří určitý vzájemný vztah, může být kladný i záporný. Kladný vztah k vychovatelce vzbuzuje důvěru, která se může přenést k příznivému vztahu k celému zařízení. Pro děti by mělo být výchovně-vzdělávací působení vychovatelky radostné, přirozené a zajímavé. Pro úspěšnou výchovu je důležité, aby probíhala v klidném a příjemném prostředí, s porozuměním a kladnými city. Atmosféra ve školní družině se odvíjí od nálady, životních postojů a naladění vychovatelky. Je důležité, aby reagovala funkčně a přiměřeně k daným situacím, aby její působení bylo úspěšné. (Hájek, Pávková, 2011)

„Povinnosti vychovatelek a vychovatelů vyžadují specializované vzdělání, aby mohli adekvátně plnit důležitou roli, kterou hají ve společnosti“ (Ministerstvo práce, sociální solidarity a rodiny Québecu, rok 2004, str. 7)

Vychovatelka musí mít určité dovednosti a vzdělanostní předpoklady. Dovednosti se různí, ale je důležité, aby si pro dané činnosti děti získala a zaujala je. Je nutné, aby děti v těchto činnostech dokázala správně vést a naučit. Vychovatelka by měla mít znalosti a všeobecný přehled na úrovni minimálně středoškolského vzdělání. Zároveň má vědomosti o věkových zvláštlostech dětí zejména tedy mladšího školního věku – znalost psychologie, vývojové psychologie a sociální psychologie, tyto poznatky by měla umět používat v praxi. Musí umět uplatňovat pedagogické metody a zásady. Je nezbytná i znalost biologie dítěte, dále je taky vhodná znalost speciální pedagogiky, také právní vědomí při vztahu k bezpečnosti práce s dětmi. Dále také zná osnovy, metodiku a učební plány dětí ze svého oddělení. Ovládá jejich látku, aby jim byla případně schopna poradit a to včetně cizích jazyků. Pro práci vychovatelky je velmi důležité soustavné vzdělávání.

Pro pedagogickou činnost je podstatné celoživotní vzdělávání, obohacování se, doplňování vědomostí. Nejen přednáškami, ale i dlouhodobými výcviky. Pokud vychovatelka své dovednosti a znalosti nedoplňuje, vede to ke stereotypnosti, nebo dokonce k jejímu vyhoření. (Hájek, Pávková, 2011)

„Vychovatelé a vychovatelky jsou především partneři rodičů v celkovém vývoji dítěte“ (Ministerstvo práce, sociální solidarity a rodiny Québecu, rok 2004, str. 9)

Ve své publikaci Hájek a Pávková uvádějí pracovní náplň vychovatelek

- Vychovatelka by měla podle stanoveného denního režimu ŠD a zásad psychohygieny zajišťovat výchovně - vzdělávací práci se žáky, měla by určitými činnostmi vyvažovat únavu po školním vyučování, dále rozvíjet osobnost žáků zájmovými činnostmi

- Musí dodržovat Bezpečnost a ochranu zdraví při práci, dbát na to, aby činnosti žáků byly bezpečné, dále na ochranu životního prostředí při činnostech ŠD

- Vytvářet různorodou, zábavnou a zajímavou strukturu činností, najít pro tyto činnosti správný časový interval, využívat svou odbornou přípravu a osobní zaměření pro zájmové činnosti

- Navozovat příjemnou a pozitivní atmosféru, posilovat v dětech kladné city, posilovat sebevědomí dětí danými činnostmi, navodit v dětech pocit bezpečí, vytvářet z dětí dobrý kolektiv

- Učit a posilovat hygienické návyky, napomáhat k dodržování pravidel společenského chování
- Být seznámena s učivem a osnovami žáků ze svého oddělení
- Odpovídat za výsledky výchovně-vzdělávací práce, zaznamenávat průběh činnosti do pedagogické dokumentace
- Být připravena na výchovně-vzdělávací práci, mít připravené pomůcky
- Průběžně komunikovat s rodiči, podle systému stanoveného základní školou je seznamovat s výsledky činnosti jejich dítěte ve ŠD;
- Prezentovat výsledky ŠD na veřejnosti;
- Aktivně se zúčastňovat pedagogických porad, schůzí a školení podle plánu školy, spolupracovat s třídními učiteli, výchovnou komisí, výchovným poradcem a rodiči.

Do činností, které ŠD provozují, jsou zahrnuty i zájezdy, návštěvy divadla, nebo jiných akcí. Tyto akce nejsou zahrnuty do běžného rozvrhu a musí být schváleny vedením školy. Ředitel je zahrne do měsíčního plánu družiny, nebo jinou formou, aby byla akce prokazatelná. Tyto různé akce jsou pro vychovatelky něco, jako služební cesty, tudíž náklady na úhradu akcí a cestovného mají uhrazené. Hradí s jím i jízdné, musí-li použít např. městskou hromadnou dopravu, i přesto, že na ni mají předplatné. (Hájek, Pávková, 2011)

1.5 Hodnocení ve školní družině

Podle Hájka a Pávkové je důležitým aspektem hodnocení u vychovatelek jejich vztah k dětem, empatie, ochota jim naslouchat. Oceňuje se i schopnost motivace, tvořivost, racionalita, usměrňování dětí, tedy i těch obtížně vychovatelných – stupeň obtížnosti práce s nimi, ale také schopnost individuálního přístupu k dětem. Když děti přicházejí do družiny, mají různé vědomosti, dovednosti a zkušenosti, proto očekávají, že se budou učit od svých spolužáků, když s nimi budou spolupracovat. Vychovatelka vytváří podmínky pro skupinovou spolupráci, ale i pro individuální rozvoj každého dítěte. Používá tedy metody, jak k motivaci dětí, tak k jejich hodnocení. Hodnocení vychovatelky by mělo být ohleduplné, tak, aby dítěti nesnižovalo sebevědomí. To samozřejmě neznamená, že by měla chválit vše, co dítě udělá, ale v každé jeho činnosti by měla nalézt alespoň něco, co by mohla pozitivně ohodnotit. Tím, že je dítě hodnoceno, zlepšuje se i jeho výkon v činnostech. Při hodnocení bude dítě často oceňováno spíše za snahu a postup. V hodnocení může být vyřčena víra ve zlepšení, zvýšení úsilí, či rada k dalším postupům.

Každou činnost ve školní družině by měla vychovatelka ukončit zhodnocením. Pochvala je většinou motivací; když vychovatelka dítě za něco pochválí, dítě se to snaží příště opakovat, aby bylo znovu pochváleno. Záporné hodnocení naopak většinou nevede ke zlepšení výkonu. (Hájek, Pávková, 2011)

Často vychovatelky užívají hodnocení typu, že děti dělaly něco pěkně – pěkně si hrály, pěkně poslouchaly, pěkně závodily atd. Má-li být hodnocení účinné, musí vychovatelka užívat odpovídající pojmy: např. že hra dětí byla nápaditá, že model byl funkční, hra se stavebnicí byla pečlivá, že se při závodech družstva snažila, dodržovala pravidla, že byli čestní apod.

Vychovatelka může hodnotit jak všeobecně, tak i individuálně. Je dobré když hodnotí konkrétně a pojmenuje a ocení aktivity podle jejich zadání, jen tak splní hodnocení svůj účel. (Hájek, Pávková, 2011)

2. DRAMATICKÁ VÝCHOVA

2.1 Dramatická výchova ve škole

„Vstoupila do školy, jako samostatný předmět v 1. – 5. ročníku vzdělávacího programu Obecná škola, jako volitelná nabídka v 7. – 9. ročníku základní školy, jako volitelný předmět v programu Občanská škola nebo jako součást vyučovacích hodin českého jazyka a literární výchovy, prvouky, občanské výchovy, dějepisu, cizích jazyků a dalších předmětů, v nichž může najít uplatnění (v nichž její metody a prostředky mohou pomoci učitel), V některých školách se stala dramatická výchova dokonce integrujícím principem – komplexní metodou práce se žáky.“ (Bláhová, 1996, str. 21)

Podle Bláhové se nejvíce z vyučovacích předmětů přibližuje dramatická výchova ke společenskovědním oborům a estetickým výchovám. Vliv na osobnost je tu mnohem komplexnější a rozšířen o rozměr sociálního rozvoje. Většina našich škol stále funguje na tradičním pojetí vzdělávání, kdy učitel předává své poznatky a žák je přijímá. Naopak podstatnou dramatické výchovy je hra, jednání, akce. Dramatická výchova v rukou zkušeného a poučeného pedagoga proto nabízí možnost stavět na zkušenostech žáka a orientovat vyučování na aktivní činnost žáků, na jejich vlastní zkoumání a objevování. (Bláhová, 1996)

„Drama má důležitý význam v dětském vývoji. Dramatické aktivity podporují sociální, emoční, kognitivní a osobnostní vývoj dítěte a mají pozitivní vliv na slovní zásobu. Drama pomáhá dětem s rozvíjením schopnosti vyjadřovat emoce a myšlenky verbálně a neverbálně; děti získávají pozitivní náhled na sebe samé participací v aktivitách, které nejsou špatné (Furman, 2000; Hendy & Toon, 2001; Isenberg & Jalongo, 1993; Mages, 2006; Wright, 2006). Výhody začlenění dramatických cvičení ve výukových programech připravených pro děti zahrnují podporu kreativního myšlení, vývoj kritického myšlení, zlepšení schopnosti naslouchat, lepší poznání ostatních a schopnost empatie, rozvíjí schopnost spolupráce a respekt k vrstevníkům, a podporu pozitivního náhledu k sobě samotnému (Kelner, 1993; Köksal Akyol & Hamamcı. 2007; Wessels, 1987)“ (Pekdemir, Akyol, 2015, str. 2)

Bláhová dále uvádí, že je dramatická výchova oborem zabývajícím se sociálním učením, prolínají se v ní principy hlavně z dramatického umění, pedagogiky a psychologie. Základním prvkem, se kterým dramatická výchova pracuje, je fiktivně navozená situace založená na vzájemném působení mezi lidmi, která využívá simulačních a rolových her

k tomu, aby děti aktivně poznávaly svět, člověka, společnost, ale také sami sebe. Toto poznání je tedy i obecně formulované jako cíl dramatické výchovy (Bláhová, 1996)

2.2 Cíle dramatické výchovy

Bláhová uvádí jako další cíle:

- vnímat skutečnost kolem sebe a orientovat se v ní
- orientovat se v sobě, formulovat svoje myšlenky a nebát se vyjádřit svoje názory
- tvořivě řešit praktické problémy
- uvědomovat si mravní rozhodování a umět se při nich samostatně rozhodovat
- respektovat druhé, jejich názory, naslouchat jim a cenit si jejich přínosu, umět se na ně obrátit a spolehnout v případě potřeby
- podrobovat názory své i druhých kritice, měnit postoje a vyvíjet se
- pomáhat druhým dle potřeby, soucítit s nimi, být empatičtí
- spolupracovat v kolektivu na společné práci, umět tuto práci dokončit a nést za ni odpovědnost (Bláhová, 1996)

Dramatická výchova také:

- učí žáky zvládat postupy a prvky dramatického umění, pomocí kterých se učí zvládat a prozkoumávat své myšlenky, názory, city a postoje
- rozšiřuje a obohacuje výrazové prostředky, které slouží ke komunikaci (především pohyb a řeč)
- učí vybírat a formovat látku, aby přesně sdělovala záměr
- vychovává citlivého a poučeného diváka a čtenáře
- pomáhá objevit, případně rozvinout umělecký talent

Cíl může být:

- Dlouhodobý (např. po dobu celé školní docházky)
- Střednědobý (jen jednotlivé ročníky)
- Krátkodobý (jednotlivé měsíce). (Bláhová, 1996)

2.3 Hodnocení a kritéria v dramatické výchově

Bláhová uvádí, podle Návrhu učebních osnov obecné školy, jako hodnocení a kritéria v dramatické výchově:

I. Zásady

- hodnocení je prováděno slovně
- je důležité v něm zachytit pokroky dítěte
- děti se podílejí na svém hodnocení od začátku

II. Obecná kritéria

- zapojení, aktivita iniciativa
- soustředění
- schopnost dodržovat pravidla a instrukce
- schopnost nezávisle pracovat a s dostatečnou sebejistotou
- schopnost spolupracovat s ostatními
- schopnost snadno komunikovat s dětmi i dospělými
- schopnost naslouchat
- schopnost jasně formulovat
- schopnost uplatňovat a realizovat své nápady (jako jedinci i členové skupiny)
- variabilita odpovědí a navrhovaných řešení
- sebekontrola
- vytrvalost, úsilí, schopnost dokončit dílo

III. Specifická kritéria pro dramatickou výchovu

1. etapa

Ve hře i mimo hru

- schopnost navázat kontakt
- ohleduplnost k druhým
- citlivost reakce na podněty
- výrazová proměnlivost

2. etapa

- schopnost pravdivě jednat v jednotlivých situacích
- schopnost vstoupit do role

- schopnost opravdu komunikovat ve hře s partnerem (verbálně i neverbálně)
- schopnost sdílnosti a výrazové proměnlivosti při slovní komunikaci
- schopnost sdílnosti a výrazové proměnlivosti při pohybu
- schopnost tvořivě pracovat s předmětem a materiálem (Bláhová, 1996)

2.4 Metody dramatické výchovy

Valenta uvádí, že definice metody vychází z etymologie. Spojená řecká slova *meta* a *(h)odos* značí „cestu k..“

Podle Valenty lze pojmem metoda označit celý systém dramatické výchovy. V literatuře i praxi se často setkáváme s formulacemi typu „dramatická výchova jako metoda vyučování“

Metoda je základní koncepční princip, na kterém je založena dramatická výchova. Můžeme tedy říci, že modelování řešení konfliktů nebo metoda divadla jsou metodou dramatické výchovy. Dále také, že dramatická hra je základní metodou dramatické výchovy, nebo že metodou dramatické výchovy je hra v roli. Jednotné postupy dramatické výchovy v rámci „hry v roli“ je možné označit pojmem metoda. Např., když použijeme metodu pantomimy, skrývá se pod tímto názvem mnoho jednotlivých technik, rozmanitých druhů pantomim a metod. Konkrétní postup, z něž vyplývá v praxi konkrétní činnost učitele a žáka, označujeme pojmem metoda.

Žáci v průběhu výchovné akce zpracovávají dané učivo určitým způsobem - metoda výchovy a vyučování. Zpracovávají ho tak, že u nich dochází k osvojování učiva a tak nastává učení. Metoda tvoří také způsob činnosti učitele, kterým je žákovo učení řízeno. Činnost žáka a učitele tvoří tedy společný celek, kterým je výchovný a vzdělávací cíl naplňován. (Valenta, 1998)

3. MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

3.1 Definice mladšího školního věku

„Období mladšího školního věku je věkovou periodou přibližně od šestého roku života dítěte po dosažení desátého, jedenáctého roku. Odpovídá teda období docházky na I. stupeň naší základní školy.“ (Bláhová, 1996, str. 9)

Podle Bláhové je toto období důležitým mezníkem pro dítě právě v tom, že vstupuje na základní školu. Je to určitá závaznost a pravidelnost v jeho životě, kterou doposud nemuselo dodržovat. Dítě přestává být zodpovědné jen ke svým rodičům, ale také k ostatním a postupně i samo k sobě. (Bláhová, 1996)

3.2 Citový a sociální vývoj

Bláhová uvádí, že pro žáka jsou typické tyto city: impulzivnost, snadná ovlivnitelnost, krátkodobost, intenzivní průběh, proměnlivost (zároveň se směje i pláče).

Děti mají dva typy vztahů: vztahy k dospělým a vztahy k vrstevníkům. Mezi dospělé authority, které dítě přirozeně respektuje, patří učitel (přesněji učitelka). Prvňáčkové svou paní učitelku velmi ctí, neboť jim reprezentuje instituci, která jim umožňuje „hrát“ vytouženou roli školáka. Najednou má pro dítě učitelův názor větší váhu než názor jeho rodičů. Autorita učitele s postupujícím dospíváním dítěte klesá. Dětem zejména vadí nespravedlnosti a „nadržování“. Na začátku školní docházky jsou vztahy mezi vrstevníky povrchní a krátkodobé. To, že se spolu dvě děti více stýkají, se odvíjí od různých situací (mají společnou cestu do školy, sedí spolu v jedné lavici apod.). (Bláhová 1996)

„Každodenním kontaktem se spolužáky dítě sociálně vyspívá a vytváří si k nim postupně schopnost odlišného přístupu.“ (Bláhová, 1996, str. 12)

Bláhová dále říká, že si dítě pak vybírá z vrstevníků toho, kdo je mu nejbližší. Poté vznikají dlouhodobější přátelské vztahy mezi dvojicemi, trojicemi i více spolužáky. Tyto přátelské skupiny nebývají neprostupné, děti mezi sebou mívají svá tajemství, vzájemně si pomáhají a brání jeden druhého. (Bláhová 1996)

„Školní věk lze chápat jako období oficiálního vstupu do společnosti, kterou představuje obecně ceněná instituce školy. Dítě zde musí potvrdit své kompetence, pracovat a plnit povinnosti, tak jak od něho společnost očekává. Erikson (1963) označil toto období jako fázi píce a snaživosti, jejímž hlavním cílem je uspět, prosadit se svým výkonem. Z širšího hlediska jde o obecnější potvrzení vlastních kvalit v různých sociálních skupinách, tj. nejenom ve škole, ve vztahu k požadavkům dospělých, ale i mezi vrstevníky.

S tím souvisí rozvoj mnoha kompetencí i celé osobnosti dítěte. Školní věk lze posuzovat i jako fázi zařazení se do vrstevnické skupiny, která má svou vlastní hierarchii a řídí se vlastními pravidly. Dítě potřebuje uspět v obou oblastech, za své výkony být pozitivně hodnoceno a ostatními akceptováno.“ (Vágnerová, 2012, str. 254-255)

Podle Vágnerové je mladší školní věk neboli raný školní věk období přibližně od 6 do 9 let. Pro toto období je charakteristická změna sociálního postavení formujícího osobnost dítěte, jeho schopnosti a dovednosti. Dítě zvládne v tomto období novou sociální roli a naučí se psát, číst a počítat.

Myšlení dítěte mladšího školního věku je vázáno na skutečný svět. Znamená to, že dítě je schopno uvažovat o něčem, co samo zná, aniž by to vidělo. Stačí mu, že danou věc někdy viděl, že s ní má nějakou minulou zkušenost, aby si věc mohlo alespoň představit. Dítě je zaměřeno na poznávání skutečného světa, zajímá ho jaký je, jak funguje. Poznávání dětí se spokojí často jen s pouhým popisem věci, lze chápat jako určitý způsob orientace v prostředí. Pro malé školáky může být jiný způsob příliš složitý.(Vágnerová, 2012)

Fontana (1997) se domnívá, že to je důvod, proč malí školáci dávají přednost argumentaci pomocí konkrétních příkladů, než aby použili obecnější definici nebo nadřazený pojem. Dítě v tomto věku vychází ve svých myšlenkách své vlastní zkušenosti. Dává přednost poznávání, kdy se o pravdě může sám přesvědčit.

4. HRA

Hrou označujeme aktivitu více lidí, která není účelová (něčeho dosáhnout, něco získat), nýbrž, která je provozována jen za účelem pobavit se. Účely her jsou různé, můžou se hrát kvůli radosti, kterou tato aktivita přináší, či kvůli jejich vzdělávacímu charakteru.

Hry jsou nejčastěji společné či společenské. Lze je rozdělit:

- pohybové hry, sportovní, míčové hry apod.
  - klidové hry, které slouží trénování pozornosti a schopnosti pozorování – společenské hry, stolní a deskové hry, karetní hry, nebo seznamovací hry apod.
- (Wikipedie, 2016)

Baudisová uvádí, že u malých dětí je hra individuální. Když jsou děti o něco starší (2 až 4 roky) hrají si už s vrstevníky, ale prakticky je ke hře nepotřebují, občas s nimi prohodí slovo např., když potřebují prostor apod. Často dítě využívá kamaráda, aby mu rozkazovalo. V pěti až šesti letech si děti hrají anarchicky a přirozeně. Hrají si s míčem a pobíhají bez přesných pravidel. V tomto věku už děti mají potřebu ostatních a potřebu pohybu. Již s vrstevníky skutečně komunikují. (Baudis, 1997)

U dramatických her je potřeba, aby ji někdo vedl, nejlépe dospělý. Skupina se shodne na návrhu, kterého je třeba se držet, kde každý má svou roli. U dramatické hry jsou důležitá pravidla, nejzákladnější z nich je spolupráce mezi hráči a přizpůsobivost k činnostem ostatních. K dramatické hře jsou potřeba určité rekvizity, ale v žádném případě hračky. Dané rekvizity budou sloužit víceúčelově, jednou bude kroužek sloužit jako volant od auta, podruhé jako královská koruna apod. Dramatická hra probíhá vždy pod dohledem dospělého, který připomíná nastavená pravidla, na které se zapomíná, oživuje činnost hry a dialog. (Baudis, 1997)

Machková tvrdí, že námětové hry vytváří děj hraním různých typů situací, které vyžadují konfrontaci a mezilidskou komunikaci. Míra hraní (simulace) může být různá: hraje-li hráč sám sebe jenom v různých situacích a podmínkách, jedná se o stimulaci. Jakmile hráč hraje jinou sociální roli, než kterou má, jedná se o alteraci. (Machková, 1998)

Podle Baudisové autoři Hodgson a Richards tvrdí, že lidé ve svém životě hrají několik rolí každý den. Záleží na jejich postojích k ostatním, které upravují a tak se stávají jinou osobou. Člověk během jednoho dne může hrát spoustu různých rolí, jako např. manžela, otce, syna, učitele, kolegu, šéfa, souseda, kamaráda apod. Každá část vyžaduje jinou reakcí a odlišný rozhled. Podle Hodgsona a Richardse, když se přizpůsobíme různým částem, které nejsme zvyklí hrát, uschopní nás to k tomu poznat,

co každá z částí obsahuje, redukuje to strachy a rozšiřuje sympatie a pochopení.(Baudis, 1997)

Hra v roli

Podle Valenty je hra v roli výchovně vzdělávací metoda, která vede k plnění věcně vzdělávacích i osobnostně rozvojových cílů prostřednictvím přípravy, navození, reflexe a rozehrání fiktivní situace s výchovně hodnotným obsahem. (Valenta, 1998)

5. PROJEKT

5.1 Definice projektu

Vladimír Němec definuje projekt jako „námet, návrh, plán a komplexní vyřešení zamýšleného úkolu i vypracování jeho náležitostí. Toto pojetí směřovalo k závěru, že jde o komplexní dokumentaci, sloužící k posouzení úrovně a efektivnosti návrhu i k jeho realizaci.“ (Němec, 2002, str. 11)

Projekt je účelný návrh k provedení nějaké obnovy v dané lhůtě, od zahájení po ukončení.

Z toho vyplývá, že projekt má tyto charakteristické rysy:

- konkrétní cíl
- určitá strategie k dosažení určeného cíle
- vymezuje zdroje a náklady na realizaci
- vytyčuje dobu na jeho realizaci, tedy začátek a konec (Němec, 2002)

5.2 Pedagogický projekt (plán)

Na metodickém portálu je uvedeno, že pojem projekt bývá často vnímán jako dlouhodobá plánovaná činnost, po které nastanou určité očekávané změny.

Význam slova projekt je odvozen z latinského slova *proicio* (*hodit, vrhnout vpřed, napřáhnout*).

V literatuře jen těžko najdeme jednoznačné vymezení pojmu projekt. Spousta autorů nedokáže pojem projekt definovat, mluví ale o projektovém vyučování nebo projektové metodě.

V pedagogickém slovníku najdeme právě pojem „projektová metoda“

- při této metodě jsou žáci, tedy děti, vedeny k samostatnosti při řešení různých problémů, nebo k experimentaci či praktickým činnostem.
- podporuje motivaci žáků a kooperativní učení (Metodický portál – inspirace a zkušenosti učitelů, 2004)

„ Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného či slovesného produktu.“ (Metodický portál – inspirace a zkušenosti učitelů, 2004)

Podle Kubínové má pedagogický projekt dva základní významy:

- jde o proces plánování učiva - výsledkem je plán činnosti (např. v písemné podobě), s typickými znaky projektu
- jde o činnost, tj. vlastní proces realizace projektu. Jeho významnou součástí je průběžné vyhodnocování projektu i jeho výsledků. Hodnocení mohou provádět děti, pedagog, rodiče či další účastníci. (Kubínová, 2002)

Balková uvádí, že plány mají různý charakter. Projekt, kterým se ve družině zabývají, dlouhodobě se skládá z určitých tematických plánů práce. Tyto plány jsou jen materiálem pro orientaci, jakým směrem se budou v daném roce ubírat. (Balková, 2010)

Měsíční nebo týdenní plány upřesňují, čím se budou jednotlivá oddělení konkrétně zabývat.

Celoroční plán pak může mít jedno téma, kde se zvolí určitý námět, který se zpracovává z různých hledisek. Zaměřuje se pak např. na rozvoj osobnosti, multikulturní poznávání, nebo na jakékoli jiné téma. Celoroční projekt může být ale hodně svazující a jednostranný. Proto jsou krátkodobější plány výhodnější. Týdenní plány jsou intenzivnější, zaměřují se na jedno určité téma, určitý problém, kterým se zabývají celý týden v měsíci. (Balková, 2010)

5.3 Plánování ve školní družině

Podle Hájka jsou plány odvíjeny od reálných možností. Do čehož spadají prostory, vybavení, vychovatelky nebo časové úseky pro soustředěnou činnost družiny. Činnost je uspořádaná a pro aktivity jsou vyhrazeny dostatečné časové úseky. Podle ročních období se struktura aktivit může obměňovat. (Hájek, Pávková, 2011)

Vychovatelky jsou povinné dodržovat stávající pedagogickou dokumentaci a musí se pohybovat v oblasti zájmové, rekreační a odpočinkové činnosti, tudíž je i jejich vlastní plánování tímto ovlivněno. (Hájek, Pávková, 2011)

5.4 Tvorba plánu

Hájek dále uvádí, že plán školní družiny je součástí celoročního plánu školy. Činnosti plánu schvaluje ředitel školy. Jeho časové úseky a forma nejsou právně dané. Záleží na podmínkách, podle těch ředitel rozhoduje, zda budou plány celoroční, tedy dlouhodobé, nebo krátkodobé, tedy měsíční nebo týdenní. Výchovné působení, jako cíl, kterému napomáhá formulování plánu, je pojistkou proti stereotypu. Školy mají zpracovaný vlastní školní vzdělávací program na základě rámcového vzdělávacího

programu. Součástí tohoto školního vzdělávacího programu je samozřejmě i program školní družiny. Plán družiny odvozen od programu školy vychází ze čtyř základních parametrů managementu základní školy: komplexnost, týmová spolupráce, účinné plánování a demokratické řízení. (Hájek, Pávková, 2011)

Školní družiny vycházejí při tvorbě plánu ze školního programu, mají možnost volby témat, metod a užitých prostředků, ale také volnost prostředí. Podle zkušeností je vhodné zpracovat celoroční plán, kde jsou činnosti zaměřeny v jednotlivých měsících s plynulými přechody. Z dobře zpracovaného plánu může být vidět, kam družiny směřuje svými činnostmi a snižuje stereotypnost. (Hájek, Pávková, 2011)

Důležitou náplní práce jsou však také významnější akce, nejen činnosti, které se každý týden opakují. Na těchto akcích by se děti měly samy podílet, mohou to být například různé besídky, výstavy, sportovní zápasy, soutěže, slavnosti apod. Tyto akce by měly být vyznačeny v celoročním plánu. (Hájek, Pávková, 2011)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Základní škola Kasejovice – Školní družina

Poslání školní družiny

Školní družina se ve své činnosti řídí zejména vyhláškou č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání, v platném znění. Školní družina představuje ve dnech školního vyučování mezistupeň mezi výukou ve škole a výchovou v rodině. Hlavním posláním školní družiny je zabezpečení zájmové činnosti, odpočinku a rekreace žáků a také dohledu nad žáky. Činnost školní družiny je určena přednostně pro žáky prvního stupně základní školy. Činnosti ve školní družině se mohou účastnit rovněž žáci, kteří nejsou k pravidelné docházce přihlášení, pokud se této činnosti neúčastní plný počet přijatých žáků.

Ve školní družině je jako vedoucí zaměstnanec určena vedoucí vychovatelka, která zajišťuje přihlašování a odhlašování žáků, předávání informací rodičů, vyřizování žádostí a stížností.

Provoz školní družiny je zajištěn ve dnech školního vyučování.

Družina funguje jak ráno (6:30 – 7:45, kdy provoz družiny zajišťuje vždy jedno oddělení), tak hlavně odpoledne (11:35 – 16:00, kdy provoz zajišťují obě dvě oddělení)

Organizace činnosti školní družiny

Oddělení školní družiny jsou umístěna v suterénu budovy Základní školy Kasejovice. Pro svou činnost má školní družina možnost využívat kromě vlastních tříd rovněž tělocvičnu, školní zahradu, sportovní areál, popř. další odborné učebny.

Školní družina při Základní škole Kasejovice má kapacitu 60 žáků ve dvou odděleních, tudíž 30 žáků na jedno oddělení a jednoho pedagogického pracovníka. Oddělení školní družiny jsou věkově smíšená.

Školní družina se realizuje formou pravidelnou - výchovnou, vzdělávací a zájmovou, spontánní a příležitostnou. V době od 13.00 do 14.00 jsou řazeny vycházky, sportovní činnosti a aktivní pohyb mimo školní družinu.

Režim školní družiny

V době ranního provozu převládá odpočinková činnost, klidové hry, stolní hry, hračky, činnost podle individuálního zájmu žáka.

Odpolední činnost

11:35 – 13:00 - oběd, osobní hygiena

13:00 – 14:00 - odpočinková činnost, volná činnost, pobyt venku, besedy, četba, vyprávění

14:00 – 15:00 - činnost podle školního vzdělávacího programu školní družiny a tematického plánu

15:00 – 16:00 - svačina, odpočinková činnost, volná činnost, postupný odchod žáků domů, postupné uspořádání herního prostoru školní družiny

Plnění dlouhodobé praxe

Na praxi jsem byla na Základní škole v Kasejovicích ve školní družině. Na ZŠ Kasejovice je školní družina rozdělena na dvě třídy- v jedné třídě jsou děti z první a třetí třídy a ve druhé děti z druhé a čtvrté třídy.

Většinu praxe jsem vykonávala ve třídě s dětmi z první a třetí třídy (ale občas jsem byla i ve druhé skupině).

V ranních hodinách jsem na děti pouze dohlížela společně s paní vychovatelkou. Školní družina ráno od půl 7 sloužila dětem, které dojížděly, nebo jejich rodiče brzy pracovali. Ráno se provoz ŠD střídá. V pondělí, středu a pátek byla ráno otevřena menší třída (která běžně sloužila jako družina pro děti z druhé a čtvrté třídy) a v úterý a čtvrtek zase druhá třída. Ráno se družina nedělila podle tříd, ale přicházely do ní děti od první do čtvrté třídy – byla smíšená. V poledních hodinách jsme šly s paní vychovatelkou vždy s žáky první nebo druhé třídy na oběd, děti si nejdříve odložily v šatně družiny tašky, pak se šly do své šatny přezout a obléct, po obědě většinou následovala procházka po okolí kolem školy (v závislosti na počasí, které v době vykonávání praxe, září, bylo dobré). Po procházce jsme se vrátili do školy, děti se přezuly, svlékly a umyly si ruce.

Většinou byla ve družině jen jedna třída buď prvňáci, nebo třetíáci, tudíž se čekalo na další třídu. Mezitím si děti hrály, zatímco ostatní třída byla na obědě nebo ještě měla vyučování. Když se vrátila další třída, děti uklidily hračky a všechny si sedly na židličky do kroužku nebo si vzaly polštářky na koberec a četla se pohádka z knížky *O loupežnickém synku Cipískovi*. Po pohádce následovaly vždy nějaké hry nebo aktivity (vyrábění nebo kreslení). Poté se šlo s dětmi na školní zahradu, nebo na školní hřiště. Na školní zahradě si děti hrály na pískovišti, skákaly na trampolíně, hrály míčové hry, kluci hráli fotbal, holčičky si hrály s kočárky a panenkami. Na školním hřišti hrály kluci fotbal, ostatní vybíjenou nebo kroužily obručemi. Ze zahrádky nebo ze hřiště si postupně děti v odpoledních hodinách odváděli rodiče nebo děti sami chodily na autobus, kromě

prvňáků, které případně na autobus doprovázela jedna z vychovatelek. Provoz školní družiny byl každý den do 16 hodin.

Svůj projekt jsem s dětmi vykonávala kolem 14. hodiny, po četbě, než se šlo s žáky ven na hřiště nebo zahradu, nebo se s nimi tvořilo dle programu školní družiny.

Projekt – Utváření skupiny u dětí mladšího školního věku pomocí her a cvičení dramatické výchovy

Cíl projektu - pomocí her a cvičení vytvořit vztahy ve skupině dětí, které se neznají a zlepšit vztahy již existující

Časové rozmezí: měsíc, 2x týdně (celkově 8 dnů)

Analýza – analýza skupiny, jaké vztahy mezi dětmi jsou na začátku

Skupina, kterou jsem pozorovala, se skládala z dětí třetí a první třídy. Třetíáci se už samozřejmě mezi sebou znaly, přeci jen už spolu byly třetím rokem a někteří se navíc znaly už od školky. Většina prvňáků se také znala se školky, ale ne všichni, protože některé děti dojížděly z okolních vesnic, kde byla jiná školka. Šlo tedy prvotně o to vytvořit kolektiv ze všech dětí a sblížit hlavně jak děti z první třídy mezi sebou, tak sblížit děti z první a třetí třídy.

Očekávání

Děti se na začátku nebudou mezi sebou znát, nebo jen od vidění. Tyto aktivity by měly napomoci tomu, aby se sblížily, pro začátek si zapamatovaly navzájem jména a postupně se seznámit. Myslím, že hra ve vývoji dětí hraje velkou roli. Ať už jsou to aktivity navozené a připravené, nebo spontánní hra mezi dětmi např. s hračkami. Děti se díky hře sblíží, seznamují, přijde jim to přirozené. My dospělí bychom se v některých případech od nich mohli učit. Pro nás je seznamování s lidmi mnohem složitější. Očekávám tedy, že tyto aktivity děti sblíží a utvoří z nich kolektiv, nebo tomu aspoň nějakým způsobem dopomůžou.

Plán

První hra je vždy rozehrívací a slouží k tomu, aby si děti hrály a dostaly se do dobré nálady. Druhá hra má za účel utužování kolektivu.

Cíle lekcí: seznámení a informování se o ostatních, prohlubování kooperace mezi dětmi, podpora vzájemné spolupráce a komunikace, prohloubení důvěry, rozvíjení fantazie

1. Lekce

- Rozehrívací hra: **Seznamovací hra s míčkem**

Předpokládaná doba trvání: 15 minut

cíl = procvičení jmen, seznámení

Popis: Utvoří se kruh a přehazuje se míček, kdo drží míček, řekne své jméno.

Realizace

Vysvětlila jsem dětem pravidla hry. Házely si míčkem a říkaly svá jména. Jelikož se mezi sebou znali jen třetí a pár prvňáků ze školky, byl znatelný mírný ostych. Jinak ale hra probíhala celkem bez problémů, než se mírně zvrhla; děti házely míček prudčeji, než měly, aby ho ostatní nechytily, což jim působilo nesmírnou radost. Pozitivní bylo, že většina z dětí neodmítla hru hrát, až na pár výjimek- jedna holčička hrát nechtěla, jelikož se styděla a bála se mluvit. Vzhledem k tomu, že byla z první třídy, se stud dal pochopit, neboť si musela zvykat na nové prostředí, nové lidi apod. Její rozhodnutí nezměnil ani vliv její kamarádky, která s ostatními hrála a ke hře se jí snažila rovněž přesvědčit.

- Místo po mé pravé ruce je volné

Předpokládaná doba trvání: 25 minut

Cíl: navázání přátelských vztahů, seznamování, naučit se pochválit, naučit se vyjádřit o ostatních,

Popis: Utvoří se kruh ze židlí. Jedno místo je volné, člověk, který sedí vlevo od prázdné židle, začíná. Řekne: „Místo po mé pravé ruce je volné. Chci, aby si sem sedl (jméno nějakého spolužáka), protože...(nějaká kladná věc o tom člověku, např. „líbí se mi její vlasy“)“

Realizace

Vysvětlila jsem pravidla a uvedla příklad, kterého se následně děti držely, tudíž se hra týkala hlavně vzhledu; nejčastějšími příklady byly věty „Protože se mi líbí její/ jeho vlasy, tričko, oči, kalhoty ...“ Nicméně bylo dobře, že děti vůbec zapojily.

Příkladem se děti držely proto, že se mezi sebou ještě neznaly natolik, aby dokázaly říct o dotyčném něco, co by vyžadovalo ho znát více do hloubky, např. nějakou vlastnost. Rovněž je známo, že děti jsou upřímné a přímočaré, to, co vidí, posuzují jednoduše podle toho, jestli je to zaujme, či ne. Přirozeně, to, co vidí a čeho si všimnou jako první je vzhled, proto pro ně bylo nejjednodušší komentovat zevnějšek dotyčného.

Opět se nezapojila holčička z první třídy, jestli se předtím styděla říct jen své jméno, teď pro ni bylo o to náročnější, říct nějakou větu. Zde již bylo vidět, že ona ale vliv na svou kamarádku, která předtím hry hrála, má; ta teď hrát také odmítla – nicméně ke spolupráci

se nakonec dala i celkem snadno přesvědčit, takže hra proběhla v pořádku, bez větších komplikací.

2. Lekce

- Rozehřívací hra: - **Mrkaná**

Předpokládaná doba trvání: 20minut

Cíl: uvedení dětí do nálady, probuzení sympatií

Popis: Polovina hráčů sedí v kruhu, za každým sedícím hráčem stojí další hráč. Jedno sedící místo v kruhu je volné a za ním stojí další hráč. Stojící hráči mají ruce za zády a sledují pouze záda hráče před sebou. Sedící hráči sledují stojícího hráče, který před sebou nikoho nemá. Ten se mrkáním snaží některého sedícího hráče přivolat. Sedící hráč musí co nejrychleji uvolnit své místo, tak aby se ho hráč za ním nestačil dotknout. Když se ho dotkne, vymění si místa a situace se opakuje. Pokud se ho nedotkne, mrká hráč, kterému sedící hráč utekl.

Realizace

Vysvětlila jsem dětem pravidla a ukázalo se, že starší děti hru už znají, s tím rozdílem, že místo sedících žáků byli „pejsci“, kteří klečeli před sedícími „páníčky“. Jediný problém byl občas v tom, že si nevšimly, když na ně někdo mrkal.

Co bylo velmi zajímavé a pozitivní je to, že na začátku, při výběru dvojice, si už někteří třetíáci k sobě vzali prvnáky.

Nespolupracující holčička bohužel pořád odmítala hrát. Jelikož byl sudý počet dětí, musela se zapojit i vychovatelka.

Bylo zde již velmi zřetelně vidět, jak se děti už v menší míře seznámily jak se svými vrstevníky z první třídy, tak i se staršími dětmi. Co se dalo postřehnout při mrkání, bylo to, že si děti vybrali vždy někoho, s kým si předtím hrály, nebo kdo jim byl sympatický. Nechyběly ani úsměvy, bylo vidět, že děti hra bavila.

- **Seznamovací hra s míčkem**

Předpokládaná doba trvání 15 minut

Cíl: procvičení jmen, seznámení

Utvoří se kruh a přehazuje se míček, kdo drží míček, řekne své jméno.

Realizace

Hra probíhala velmi podobně jako při první lekci, jenom se přistoupilo k pozměnění pravidel. Nejdříve děti hru hrály stejně jako poprvé; když měly v ruce míček, řekly své jméno a hodily míček dál tomu, koho si vybraly. I zde se daly postřehnout začátky nějakých kamarádkých vztahů mezi dětmi. Potom se pozměnila pravidla: místo toho, aby děti říkaly své jméno, měly za úkol říct jméno toho, komu míček házely. Zároveň ale nesměly házet míček pořád těm samym dětem (aby se předešlo tomu, že budou házet míček jen svým kamarádům, či dětem, které lépe znají a pamatují si jejich jméno). To už pro ně nebylo tak jednoduché, při této změně bylo vidět, že i když věděly, kdo míček ještě neměl a chtěly mu ho hodit, nevěděly hned, jak se dotyčný jmenuje. Tato mírná změna byla ale zapotřebí, aby si děti zapamatovaly všechna jména svých spolužáků. Postupně už pak bylo vidět, že si jména procvičily a šlo jim to rychleji.

Tichá pošta

Předpokládaná doba trvání: 10 minut

Cíl: procvičení verbální komunikace, sdílení informací

Popis: Utvoří se řada. Někdo vymyslí slovo a pošeptá ho sousedovi, takto se pokračuje a poslední hráč řekne slovo, co mu bylo pošeptáno nahlas.

Realizace

Vzhledem k popularitě hry nebylo potřeba vysvětlovat pravidla. Průběh byl klidný, nicméně na konci vždy vyšlo úplně jiné slovo, než se posílalo, což se při Tiché poště stává dost často. Ve družině ale bylo pár dětí z řad třetáků, kteří i když rozuměli, co jim bylo pošeptáno, slovo měnili záměrně, aby byla větší legrace.

V této hře se zapojila i holčička, která hry hrát nechtěla, neboť nemusela nic říkat nahlas, jen poslouchat, co jí bylo šeptáno a to pak poslat dál své kamarádce, což pro ni nebyl takový problém, jako mluvení při jiných hrách.

3. *Lekce*

- Rozehřívací hra: - **Tleskaná** (vytleskávání jmen)

Předpokládaná doba trvání: 15 minut

Cíl: zapamatování si jmen spolužáků, poznávání

Popis: Ten kdo začíná (např. vedoucí) 2x tleskne a 2x řekne své jméno, pak se 2x plácne do stehů a řekne 2x jméno toho, komu chce předat slovo, takto se pokračuje.

Realizace

Vysvětlila jsem dětem pravidla. Hra fungovala a děti si už docela dobře pamatovaly jména. Sice byla vidět určitá segregace, kdy třetíáci posílali slovo většinou třetíákům a prvníáci zas prvníákům, která ale po upozornění, aby se mezi sebou nedělily podle tříd, zmizela.

Děti už se sice nějakou dobu mezi sebou poznávaly, ale stále byl ještě problém v zapamatování si všech jmen, s malou pomocí to ale všichni zvládli. Dále dětem činilo mírné potíže pravidla tleskání (nejdříve 2x tlesknout rukama a přitom 2x zopakovat svoje jméno a pak až 2x tlesknout do kolen a říct 2x jméno osoby, které chtějí předat slovo), to se jim trochu pletlo; soustředily se totiž hlavně na správné tleskání a pak třeba zapomněly říct svoje jméno apod.

- Rozehřívací hra: **Masážní řetěz**

Doba trvání: 5-10 minut

Cíl: důvěra, fyzický kontakt

Popis: Buď sedí děti na zemi za sebou v kruhu, nebo je rozdělíme do dvojic. A budeme s nimi dělat masážní cvičení (např. pečení štrůdlu, klepání řízků, nebo jednoduchá masáž. Pokud máme dvojice, po chvíli se vystřídají.

Realizace

Vysvětlila jsem pravidla a zapojila se s dětmi do hry. Na koberci jsme utvořili kruh a seděli za sebou. Říkala jsem dětem, co mají dělat: „válení štrůdlu, klepání řízků, škrabání“.

I když se na začátku děti tvářily vyplašeně, nakonec se jim hra líbila. Kontaktní hry mohou činit problémy lidem, kteří se neznají; děti už se ale za tu dobu stihly trochu seznámit, přeci jen tato lekce proběhla v druhém týdnu školy a děti spolu trávily ve družině každý den, tudíž se spřátelily i u jiných aktivit, než jen u připravovaných her. Aktivita byla tudíž dobře zvolená i časově umístěná. Samozřejmě, kdyby se aktivita hrála např. po dvou měsících, průběh by probíhal zase o něco lépe.

Také jsem děti posadila tak, aby neseděly zrovna vedle svých největších kamarádů. Snažila jsem se je posadit střídavě – prvňák – třet'ák.

Když masírování skončilo, obrátili jsme se čelem vzad a masírovala nás osoba, kterou jsme předtím masírovali my.

- **Horké křeslo** (poprvé)

Předpokládaná doba trvání: 15-20 minut

Cíl: naučit se vyjadřovat o ostatních, poznávat ostatní, informovat se o ostatních

Popis: Jeden dobrovolník si sedne na „horké křeslo“ (předem určená židle). Ostatní o něm řeknou něco pozitivního, co o něm ví nebo si myslí. Dále dobrovolníkovi na „horkém křesle“ kladou otázky, aby se o něm dozvěděli co nejvíc informací. Aktivita končí ve chvíli, kdy už je „horké křeslo“ pro žáka moc „horké“ a nechce zodpovědět položenou otázku.

Realizace

Vysvětlila jsem dětem pravidla a hned byli dobrovolníci do horkého křesla.

Zatím se děti neznaly až natolik, aby poznaly u všech jejich vlastnosti, tak si říkaly hezké věci, týkající se opět vzhledu, oblečení, vlasů, ale třeba také to, že se jim líbí, jak se dotyčný směje, apod. Většinou pokládaly otázky, jestli má dotyčný doma nějaké zvíře, pak vyjmenovávaly jaké.

Docela jsem se u téhle hry bála, že ji děti nebudou chtít hrát, ale překvapivě je hra velmi bavila a každý chtěl do křesla, všichni se však bohužel vystřídat nestihly, na to nebyl čas vzhledem k hezkému počasí a jejich pobytu na zahrádce.

Hra se jim líbila natolik, že se mě pak během dalšího týdne několik dětí ptalo, jestli budeme hrát „Horké křeslo“.

U této hry může být problém to, že se mnohdy transformuje do jakéhosi „vyřizování si účtů“, kdy si jedinci mohou říkat negativní věci, což může vést k poškození atmosféry a vztahů v kolektivu. Nicméně hra, která se vede pozitivním způsobem, děti pobaví, dozví se o sobě něco nového a hlavně to některým může zvýšit sebevědomí, což je velmi důležité.

- Rozehřívací hra: **Mrazík**

Předpokládaná doba trvání: 5-10 minut

Cíl: navození nálady, pohyb, naučit se pomáhat spolužákům

Popis: Jeden člověk je Mrazík a chytá ostatní, pokud se někoho dotkne, stane se z něj ledová socha (stojí nehybně s rozkročenýma nohama), ti co nejsou ještě Mrazíkem zmrazeni, mohou svým spolužákům pomoci tak, že je podlezou, tím spolužák rozmrzne a může hrát dál. Za nějakou chvíli nebo až Mrazík všechny zmrazí, vystřídáme „Mrazíka“.

Realizace

Vzhledem k prostoru družiny, neuzpůsobenému k běhání, jsem tuto aktivitu vypustila. Šla by provést venku na zahradě, nebo na hřišti, kam se odpoledne šlo, ale tam si děti nejraději hrají sami a plánované aktivity už hrát nechtějí. Navíc bylo září a venku teplo, takže se „Mrazík“ ani moc nehodil.

- **At' si vymění místo ti,...**

Předpokládaná doba trvání: 10 minut

Cíl: poznávání ostatních, co mají rádi

Postup: Utvoří se kruh, jedno dítě stojí uprostřed a říká: „At' si vymění místo ti,...(např. kdo mají rádi pejsky), všichni ti co mají rádi psy, vstanou a vymění si místo, žák uprostřed se snaží najít také volné místo, kdo zbude uprostřed, vymýšlí další.

Realizace

Opět jsem jim vysvětlila pravidla a ukázalo se, že starší děti hru znají v trochu jiné formě a to jako „Košík ovoce“, kdy vychovatelka určí každému dítěti jaký je druh ovoce například jablko, hruška, švestka. Uprostřed pak stojí jedno dítě a říká: místa si vymění buď jablka, hrušky, švestky nebo košík ovoce a to se pak musí vyměnit úplně všechny děti.

Děti opět říkaly pouze věci ohledně vzhledu, např. „Místo si vymění ti, kteří mají hnědé oči, nebo blond vlasy, červené tričko, krátké vlasy, jenom holky, jenom kluci, ti, kteří mají doma nějaké zvíře, kočku psa“ a podobně. Hra je bavila, sice byla trochu složitější na přemýšlení, než „Košík ovoce“, který znaly, ale zase to bylo něco jiného a nehrozila monotónnost.

- **Erb**

Předpokládaná doba trvání: 20 minut

Cíl: poznat, co mají spolužáci společného, spolupráce

Postup: V prvních 5 minutách se rozdělí do skupina a domluví se. Dalších 15 minut kreslí erb skupiny, jaké věci mají společné. Poté můžou skupiny svůj erb představit, pokud zbude čas.

Realizace

Vzhledem k tomu, že děti nevěděly, co je erb a k četnosti jejich dotazů, bylo potřeba tuto aktivitu několikrát vysvětlit a předkreslit různé erby k inspiraci. Děti se i tak místo obsahu erbu soustředily spíš na jeho perfektní formu, k čemuž neváhaly si vypomoci i pravítky a podobně.

Velký problém v této aktivitě znovu činila domluva, jelikož padala spousta návrhů, ale děti se nedokázaly shodnout na jednom z nich, který by se líbil všem, tudíž tato domluva zabrala spoustu času. Vzhledem k tomu, že děti byly rozděleny do 3 skupina asi po přibližně osmi, bylo těžké, aby se všichni do jednoho shodly na společné věci, většinou vždy aspoň jedno nebo dvě děti nesouhlasily s danou položkou. Když se došlo ke kompromisu, co se obsahu erbu týče, následoval problém s tím, kdo a jak danou věc zakreslil. Nakonec to všechny děti úspěšně zvládly, někteří lépe, někteří hůř. Erb sestával ze čtyř věcí, které daná skupina měla společné. Většinou to byly věci jako oblíbené jídlo – kuřecí řízek, hodně se opakovala také zmrzlina, potom zvířata obecně nebo oblíbení psi, jedna skupina měla dokonce společnou zálibu v přírodě, nebo hraní sportovních her, dále také měly rády sluníčko nebo koupání v bazénu apod. Pro to, aby došlo k domluvě, také záleží na charakteru dětí, zda jsou schopné se podřídít, nebo za každou cenu chtějí prosadit svůj názor. Dále také záleží na velikosti skupiny, čím víc lidí, tím víc názorů, chutí atp.

5. *Lekce*

- Rozehřívací hra: **Objímací hra**

Předpokládaná doba trvání: 5-10 minut

Cíl: pohyb, spolupráce, fyzický kontakt

Popis: Jedno dítě (nebo i více) chytá ostatní, ti se mohou zachránit tak, že obejmou svého spolužáka.

Realizace

Vysvětlila jsem dětem pravidla a ze začátku to vypadalo, že průběh bude snadný. Děti občas nechápaly, že se musí obejmut jen na chvíli a ne držet se s kamarádem po celou dobu. Navíc se hra pak zvrhla a byla moc divoká, děti moc běhaly a na to nebyl ve družině dostatečný prostor. Hra byla tedy moc nebezpečná a tak jsme ji po prvním kole přerušili. Při této hře je potřebný dostatečný prostor na běhání, tudíž je nejlepší hrát ji venku, na zahradě, hřišti, nebo v tělocvičně. Jinak aktivita děti bavila a líbila se jim, dokonce jim ani nedělal problém fyzický kontakt. Jen byla škoda, že pro hru nebyl větší prostor, myslím, že děti by to uvítaly.

- Můj parták

Předpokládaná doba trvání: 20 minut

Cíl: informovat ostatní o svém spolužákovi, poznávání ostatních, navazování přátelských vztahů

Popis: Rozdělíme děti do dvojic a dáme jim nějaký čas (např. 2 minuty), aby si o sobě řekly pár věcí. Pak každý představí svého „partáka“ ostatním a řekne jim, co všechno si o něm zapamatoval.

Realizace

Vysvětlila jsem pravidla a děti si začaly tvořit dvojice. Kluci si utvořili dvojice mezi sebou, ale kvůli dovádění byli přiděleni k holkám a zejména k těm, s kterými se moc nebavili. Děti dostaly 5 minut na zjištění informací o tom druhém a pak postupně všichni řekli něco o svém kamarádovi. Většina ujištěných informací se týkala věku, jestli dotyčný bydlí ve městě, nebo na vesnici, v domku, či bytovce, dále informací o jeho rodině, sourozencích, kolik jich má, jestli má mazlíčka a jakého, oblíbená barva, jídlo apod. Bylo překvapující kolik si toho některé děti o svém „partákovi“ dokázaly zapamatovat. Myslím, že hra byla přínosná a děti se o svých spolužácích dozvěděly zase něco nového.

- Slovní fotbal

Předpokládaná doba trvání: 10 minut

Cíl: verbální komunikace

Popis: Vytvoří se kruh. Někdo vymyslí slovo a jeho soused vymýšlí další na poslední písmeno slova.

Realizace

Tato hra je velmi populární, ale pro jistotu jsem dětem pravidla vysvětlila. Prvníci mohli vymýšlet slovo končící na jakékoli písmenko, třetíci to měli trochu těžší, museli vymýšlet slova končící jen na souhlásky. Hra probíhala dobře a hráli jsme ji celkem dlouho, děti bavila. Navíc si procvičily paměť a slovní zásobu. Některým dětem bylo ale potřeba pomoci, protože moc dlouho přemýšlely a ostatní se začaly nudit a povídat si.

6. *Lekce*

- Rozehřívací hra: **Žabka**

Doba trvání: 5 minut

Cíl: pohyb, dobrá nálada

Popis: Utvoří se kruh ve stoje a předává se žabka (tlesknutí dlaněmi)

Realizace

Kvůli nepochopení pravidel byla za potřebí názorná ukázka. Poté jsme si dali 3 kolečka žabky. Děti zpočátku nevěděly jak plácát a taky jim hra nejspíš přišla moc jednoduchá, nechápaly, k čemu slouží. Postupně se do toho ale dostaly a šlo jim to mnohem rychleji, pochopily, že cílem je, co nejrychleji předat žabku dál a že se u nich nesmí moc dlouho zdržet. Nakonec je aktivita zaujala a celkem bavila, tudíž splnila svůj účel na rozproudění nálady.

- **Pohádka**

Předpokládaná doba trvání: 30-35 minut

Cíl: rozvíjení fantazie a poznání schopností ostatních, prohlubování přátelských vztahů.

Popis: Rozdělíme děti na skupinky a dáme jim za úkol vymyslet si nějakou krátkou pohádku nebo příběh, necháme jim nějaký čas na domluvu a pak postupně všechny skupinky předvedou jejich dílo ostatním.

Realizace

Vysvětlila jsem dětem, co se po nich chce. Děti byly rozděleny do smíšených skupin po 8 (třetíáci i prvníáci). Celkem byly děti rozděleny do čtyř skupinek. Potom jsem jim dala nějaký čas na domluvu. Opět v domluvě byl největší kámen úrazu. Některé skupinky nemohly na nic přijít. Byl evidentní velký rozdíl v kreativitě, kdy některé skupiny zvládaly vymyslet příběh bez mé asistence, zatímco některé nikoliv. Stejně tak byl očividný rozdíl v rozvinutosti fantazie, nebo také v různých schopnostech vyprávění příběhů, kdy mnohé z nich nedávaly velký smysl, případně jejich primární účel byl pobavení publika a pointa tím pádem šla stranou. Jedna skupinka totiž sice měla vymyšlenou pohádku *O červené karkulce*, ale kromě jednoho chlapce ji nikdo nechtěl předvádět. Děti seděly a odmítaly spolupracovat. To je pochopitelné, ne všichni mají rádi divadlo a rádi se předvádějí před ostatními. Jeden chlapec řekl, že nebude předvádět a že neví, co a jak, ostatní se jím nechaly stáhnout a také nechtěly předvádět. Další problémový faktor byl čas, myslím, že kdyby děti měly více času na přípravu a k tomu ještě nějaké rekvizity a kostýmy, mnohem víc by je to bavilo a třeba se i všichni zapojily. Další skupina zase neměla nic vymyšleného, když už se domluvily aspoň na známé pohádce *O Popelce*, tak nikdo opět nechtěl hrát. Překvapilo mě to hlavně u jedné holčičky ze třetí třídy, která byla obvykle hodně upovídaná a do všeho se zapojovala, jako jedna z prvních, ale když přišlo na řadu předvádění, řekla, že předvádět nebude. Její spoluhráčky jí nejdříve přemlouvaly, ale nakonec to také vzdaly a nechtěly předvádět. Zde byl problém, že se dlouho nedokázaly domluvit na tom, co budou hrát a pak už jim nezbyl čas na přípravu. Poslední skupinka měla připravenou svojí scénku. Byla to scénka z cirkusu a každý předvedl nějakou svou specialitu. Scénku vedl chlapec z první třídy, který byl znám jako největší potíživista, ale zároveň také vtipálek a srandista třídy. Celou jejich scénku moderoval a vtipně komentoval a myslím, že se toho kluci zhostili moc dobře. Tuto scénku pak všichni zhodnotili jako nejpovedenější, i když nebylo moc z čeho posuzovat.

7. Lekce

- Rozehřívací hra: **Hádej, co jsi**

Předpokládaná doba trvání: 15 minut

Cíl: rozvoj komunikace, kooperace, interakce

Popis: Nakreslíme na lepící papírky jednoduché obrázky, tvary a nalepíme je dětem na čelo. Pak se budou postupně ptát a hádat, co mají nalepené na čele. Můžeme je rozdělit i do dvojic, nebo trojic.

Realizace

Vysvětlila jsem dětem pravidla a nakreslila na lepící štítky pár jednoduchých obrázků, jako např. kruh, trojúhelník, domeček, sluníčko, kytička. Vybrala jsem jen pár dětí, kterým jsem štítky nalepila na čelo. Bylo hodně dobrovolníků, ale bohužel nemohly hádat všechny děti, hra by pro ně bylo moc dlouhá. Děti se ptaly a hádaly, co mohou být, ostatní odpovídaly a také jim napovídaly. Nakonec všichni uhádly, co měly na čele.

- **Pokračování pohádky** (pokud se nestihnou všechny pohádky v předešlém dni)

Jelikož byly jen čtyři skupinky, stihli jsme všechny scénky při první lekci, tudíž nebyl potřeba další vyhrazený čas.

- **Pantomima** – řemesla

Předpokládaná doba trvání: 20 minut

Cíl: vytváření přátelských vztahů

Popis: Dvojice si vždy vymyslí nějaké řemeslo nebo zvíře nebo cokoli a předvádí to ostatním, ti hádají, o co se jedná. Když někdo uhodne, jde předvádět.

Realizace

Vysvětlila jsem pravidla, ale děti již hru „Řemesla“ znaly. Vybrala jsem první dobrovolnickou dvojici, která se šla domluvit za dveře. Vrátily se, řekly známou říkanku, pověděly, na jaká písmena začíná a končí řemeslo, které si vybraly a ostatní děti hádaly. Poté se vystřídaly ještě další dvě dvojice. Děti si vybíraly známá a jednoduchá řemesla, které ostatní děti mohly snadno uhodnout. Tato hra je u dětí velmi oblíbená a všichni chtěly jít za dveře, ale na všechny děti nezbyl čas, díky hezkému počasí se šlo ven.

8. *lekce*

- Rozehřívací hra: **Podobizna z balónků**

Předpokládaná doba trvání: 10 minut

Cíl: rozvíjení fantazie, všímání si detailů

Popis: Nafoukneme balonky pro každé dítě a rozdělíme je do dvojic nebo trojic. Děti mají za úkol postupně kreslit na balonek podobiznu svého spolužáka, postupně po jednom vždy nakreslí jen jednu část obličeje.

Realizace

Nejdřív jsem rozdala balonky a dala dětem za úkol je nafouknout a zavázat, což jim činilo chvíli problém, proto byla potřeba naše asistence. Jelikož děti začaly s balonky hodně zlobit, házely je a nebyly v klidu, aktivitu jsem přerušila a přešla k jiné, s tím, že pokud budou děti hodné, tak se k ní vrátím, jak se pak i stalo. Vysvětlila jsem dětem, co mají dělat a pustily se do kreslení. Byly rozděleny většinou do trojic nebo čtveřic a každý někomu nakreslil podobiznu na balonek. Děti moc nechápaly, že mají nakreslit dotyčnému vždy jen jednu část obličeje na balonek např. jen oči, nos; tak se takto pokračovalo, s tím, že každý kreslil. Nakreslily většinou celý obličej svého spolužáka ze skupinky. Tak jsem jim navrhla, aby každý nakreslil jen jednu podobiznu na balonek, aby se všichni prostřídaly a každý někoho nakreslil a byl někým nakreslen. Byl viditelný rozdíl mezi různými uměleckými schopnostmi dětí, aktivita určitě děti bavila a některé děti uměly na svůj věk kreslit velice dobře. Třetákům to šlo samozřejmě o něco lépe než prvňákům, ale to se dalo čekat. Nakonec jsme společně zhodnotily nejlépe výstižnou podobiznu a děti si balonky mohly odnést domů.

- **Horké křeslo** (podruhé)

Předpokládaná doba trvání: 15 minut

Cíl: Zjistit, zda se prohloubilo poznání dětí navzájem, co se změnilo od první hry, zda se děti více seznámily

Popis: Utvoří se kruh a jeho čele bude prázdná židle. Na tu si postupně sednou všichni žáci. Vždy, když tam žák sedí, všichni v kruhu o něm nahlas postupně řeknou jednu pozitivní věc.

Pozorujeme, zda se něco změnilo od prvního „Horkého křesla“, jaké pozitivní věci osobě děti říkají teď, jestli už se trochu poznaly.

Realizace

Pravidla už nebylo potřeba vysvětlovat, děti hru znaly a těšily se na ní. Opět byli dobrovolníci, kteří chtěli do křesla. Oproti první hře se děti více znaly a tak komentovaly

nejenom vzhled, ale šly více do hloubky; děti jako pozitivum uváděly například, že je dotyčný hodný na spolužáky, že pomáhá ostatním, že je dobrý kamarád, že se hezky směje, je vtipný, zábavný, že má hezkého psa a podobně. Od první hry se to změnilo. Na této hře jde vidět, jak se děti za tu dobu, co jsem s nimi byla, lépe poznaly. Po měsíci už o některých svých spolužácích věděly spoustu věcí, ať už o jejich rodině, nebo právě povaze apod.

- Stavění věže:

Předpokládaná doba trvání: 20 minut

Cíl: spolupráce, důvěra, naučit se naslouchat

Popis: Rozdělíme děti do skupinek. Jedno dítě má zavázané oči (stavitel) ostatní mají ruce za zády (stavbyvedoucí) a navigují stavitele, aby postavil věž. Na kostky může sahat pouze stavitel. Výsledná stavba by měla být stabilní. Nejvyšší a nejkvalitnější stavba vyhrává. Na stavbu je omezený čas 3 minuty. Pak se stavitelé vystřídají.

Realizace

Tuto aktivitu jsme už bohužel nestihli, protože se šlo na zahrádku. Tato hra by jinak byla velice přínosná k rozšíření dětské empatie k různým handicapům, v tomto případě k slepotě, jelikož by si na chvíli vyzkoušeli život nevidomého člověka, což by je určitě vedlo k větší citlivosti a třeba i k toleranci k lidem s různými postiženími.

Vyhodnocení

U aktivit bylo vidět, že určitě fungují. Děti se sblížovaly, poznávaly, dozvídaly se nové informace o svých spolužácích a kamarádech. Nejlepší na to byla aktivita, kdy byla možnost porovnat průběh s časovým odstupem; na začátku projektu děti hodnotily pouze povrchní věci (zevnějšek) a při druhé hře, téměř na konci mého projektu, už osobu hodnotily i charakterově. Jaká je, jak se chová k ostatním. Děti jsou upřímné, tudíž všechno řeknou na rovinu a zvládly na svých spolužácích najít mnoho pozitivních věcí, týkajících se jejich povahy. Časem byly vidět nově se formující vztahy, sympatie, podle toho, kdo si s kým chce hrát, s kým chce sedět apod. Samozřejmě to, že se děti sblížily, nebyla zásluha jen těchto připravených aktivit. Svůj význam hrála rovněž spontánní hra, kde se všechny tyto jevy projeví v tom, s kým si děti samy od sebe hrály. Svou úlohu

hrál i čas; vzhledem k tomu, že děti se vídaly frekventovaně každý den, byly schopné se poznat a sblížit. Když je spolu nějaká skupina denně, časem se mezi sebou sblíží, ne všichni, ale většina z nich ano.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo utvoření skupiny z dětí, které se buď neznaly vůbec; či jen částečně, nebo se již nějaký čas znaly, ale vztahy mezi nimi se daly ještě více prohloubit. K tomu byla skvělá příležitost při vykonávání mé praxe, ve školní družině na Základní škole v Kasejovicích. Praxi jsem většinu času vykonávala v oddělení, do kterého byly přiděleny děti z první a třetí třídy prvního stupně ZŠ. Děti ze třetí třídy už se mezi sebou tedy znaly, ale neznaly se s dětmi z první třídy; některé děti z první třídy se pro změnu znaly ze školky. Tudíž ve družině bylo ideální prostředí pro pozorování a realizaci mého projektu.

Ze začátku byl znatelný ostych dětí, proto jsem projekt začala jednoduššími a seznamovacími aktivitami. Postupem času přibývaly aktivity, kde bylo potřeba více kontaktu. Na dětech bylo vidět, jak se sblížují a tvoří se mezi nimi základní kamarádské vztahy. Evidentní bylo jak při plánovaných hrách, které jsem s nimi realizovala, tak i při spontánní hře, kde si ony samy vybíraly, s kým si chtějí hrát. Při různých aktivitách, které jsem s nimi hrála, byly znatelné sympatie mezi dětmi, třetáci si začínaly do dvojic vybírat děti z první třídy a naopak. Také děti z první třídy se mezi sebou více seznámily.

Děti se o sobě postupem času dozvíдалy nové informace. Toto šlo nejvíce zpozorovat v průběhu času při porovnání aktivity „Horké křeslo“, kterou děti hrály na začátku a na konci mého projektu., tudíž byla s odstupem času vidět změna. Na začátku děti komentovaly pouze zevnějšek osoby v „horkém křesle“, postupem času pak komentovaly i charakterové vlastnosti.

Změna byla také znatelná v komunikaci dětí. Některé extrovertní děti už se snažily navázat kontakt hned v začátcích projektu, ale ke konci už spolu komunikovaly i děti méně otevřené.

Velice zajímavé bylo sledovat pokrok také u holčičky, která na začátku odmítala hrát jakékoliv hry a vůbec nekomunikovala. Mluvila pouze se svojí kamarádkou ze školky a občas se svou starší sestřenicí ze třetí třídy. Nekomunikovala rovněž ani s vychovatelkou. Postupem času ale bylo možné pozorovat její postupné otevírání se a ke konci mé praxe se dokonce už do některých aktivit zapojila sama dobrovolně. Mezi sebe ji vzaly i starší holčičky, např. při pobytu na zahrádce si ji a její kamarádku vzaly „pod svá křídla“ a zapojily je do svých aktivit. Když se pak hrály nějaké plánované aktivity, holčička se jimi dala přesvědčit ke spolupráci. Začala komunikovat i s vychovatelkou.

Podle mého názoru hra skutečně pomáhá při budování nových, či stávajících vztahů mezi dětmi. Děti se při hře uvolní a jsou více otevřené, ať už se jedná o hru plánovanou, nebo spontánní. Projekt tedy potvrdil má očekávání, že hra „bourá mosty“ a spojuje tak děti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BALKOVÁ, Krista. *Náměty pro školní družinu: deset projektů s konkrétními činnostmi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-802-9.

BAUDIS, Anny a Yvette JENGER-DUFAYET. *Hry a cvičení pro dramatickou výchovu v mateřské a základní škole: rozvoj vyjadřování a komunikace dětí*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-178-9.

BLÁHOVÁ, Krista. *Uvedení do systému školní dramatiky: dramatická výchova pro učitele obecné, základní a národní školy*. Praha: IPOS - Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. ISBN 80-7068-070-9.

FONTANA David. *Psychologie ve školní praxi*. Portál: Praha, 1997. ISBN 8071780634

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

KUBÍNOVÁ, Marie. *Projekty ve vyučování matematice: cesta k tvořivosti a samostatnosti: [kapitoly z didaktiky matematiky]*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-088-9.

MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-103-9.

NĚMEC, Vladimír. *Projektový management*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0392-0.

VALENTA, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Vyd. 2. rozš. Praha: Agentura Strom, 1998. ISBN 80-86106-02-0.

ČLÁNKY

VANDELL, Deborah L. After school child care programs. *The Future of children*. 1999, 9(2), 16.

PEKDEMIR, Zahide Dalbudak; AKYOL, Aysel Köksal. *Examination of the Effect of Drama Education on Multiple Intelligence Domains of Children Attending to 5th Grade*. *Egitim ve Bilim*, 2015, 40.182.

Originál: *Drama has an important influence in the development of children. Drama activities support the social, emotional, cognitive and personality development of children with positive effect on vocabulary. Drama helps children with attaining the skill of*

expressing their emotions and thoughts via verbal and non-verbal ways; and children begin to have a positive perception of them while participating in experiences which are not wrong (Furman,2000; Hendy& Toon,2001; Isenberg & Jalongo, 1993; Mages,2006; Wright,2006). The advantages of incorporating drama activities in educational programmes as prepared for children include promoting the creative thinking, developing the critical thinking, enhancing the listening skills, improving the recognition of others and the empathetic skills, developing the collaboration with group and the respect for peers, and supporting positive perspective towards oneself (Kelner,1993; Köksal Akyol & Hamamci. 2007; Wessels,1987)

LEBON, Francis. *Usages sociaux des centres de loisirs: Politiques publiques de jeunesse en Europe*. Agora débats/jeunesses [online]. 2006, **42**(1), 114-127 [cit. 2017-04-24]. DOI: 10.3406/agora.2006.2349. ISSN 12685666. Dostupné z: http://www.persee.fr/doc/agora_1268-5666_2006_num_42_1_2349

Originál: "(...)on peut donc l'appréhender à travers la combinaison de trois fonctions : garder l'enfant en raison du travail des parents, faciliter sa socialisation, permettre son « épanouissement » par le jeu.“

Zdroje projekt:

HERMOCHOVÁ, Soňa a Jan NEUMAN. *Hry do kapsy I: sociálně psychologické, motorické a kreativní hry*. Praha: Portál, 2003. ISBN°80-7178-672-1.

Internetové zdroje:

Hra. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2016 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hra>

Pedagogické projekty v rámci mateřských škol. *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. Web: Hana Nádvorníková, 2004 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/130/pedagogicke-projekty-v-praci-materskych-skol.html/>

DELORS, Jacques et al. *Learning: The treasure within: Report to UNESCO of the International Commission for the Twenty-first Century* [online]. 2. Paříž: The UNESCO Publishing, 1998, 266. [cit. 2017-04-24]. ISBN°978-92-3-103470-7. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=tGXxgar1fCQC&lpq=PA1&ots=sTq9mP5MaU&dq=Le>

arning%3A%20The%20Treasure%20within&lr&hl=cs&pg=PA1#v=onepage&q=four%20pillars&f=false

Metodický pokyn k postavení, organizaci a činnosti školních družin. *MŠMT ČR* [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2002 [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/metodicky-pokyn-k-postaveni-organizaci-a-cinnosti-skolnich-druzin>

Éducatrices, éducateurs à l'enfance: Une carrière pleine de vies!. Montréal: Direction des communications du Ministère de l'Emploi, de la Solidarité sociale et de la Famille, 2004, 25 s. ISBN°2-550-43170-7. Dostupné z: http://www.rcpeqc.org/fichiers/164SF_brochure_educateurs_L802D9.pdf

Internetové zdroje – projekt:

Předškoláci: Horké křeslo [online]. 2010 [cit. 2016-07-22].

Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/hra-horke-kreslo/10169>

Hravé tvoření: *Rozehřívací hry* [online]. 2013 [cit. 2016-07-22]. Dostupné z: <http://hrave-tvoreni.webnode.cz/hry/rozehrivaci-hry/>

PŘÍLOHA

Projekt – Utváření skupiny u dětí mladšího školního věku pomocí her a cvičení dramatické výchovy

Cíl- pomocí her a cvičení vytvořit lepší vztahy ve skupině dětí, které se neznají

Časové rozmezí: měsíc, 2x týdně (celkově 8 dnů)

Analýza – analýza skupiny, jaké vztahy mezi dětmi jsou na začátku

Plán

První hra je vždy rozechřivací a slouží na to, aby si děti hrály a dostaly se trochu do nálady. Druhá hra je za účelem utužování kolektivu.

Cíle lekcí: prohlubování kontaktů mezi dětmi, spolupráce, komunikace, seznámení, důvěra, informovat se o ostatních, rozvíjení fantazie, naučit se si pomáhat

1. lekce

- Rozehřivací hra: **Seznamovací hra s míčkem**

Předpokládaná doba trvání: 15 minut

cíl = procvičení jmen, seznámení

Popis: Utvoří se kruh a přehazuje se míček, kdo drží míček, řekne své jméno.

- **Místo po mé pravé ruce je volné**

Předpokládaná doba trvání: 25 minut

Cíl: navázání přátelských vztahů, seznamování, naučit se pochválit, naučit se vyjádřit o ostatních,

Popis: Utvoří se kruh ze židlí. Jedno místo je volné, člověk, který sedí vlevo od prázdné židle, začíná. Řekne: „Místo po mé pravé ruce je volné. Chci, aby si sem sedl (jméno nějakého spolužáka), protože...(nějaká kladná věc o tom člověku, např. „líbí se mi její vlasy“)“

2. lekce

- Rozehřivací hra: - **Mrkaná**

Předpokládaná doba trvání: 20minut

Cíl: uvedení dětí do nálady, probuzení sympatií

Popis: Polovina hráčů sedí v kruhu, za každým sedícím hráčem stojí další hráč. Jedno sedící místo v kruhu je volné a za ním stojí další hráč. Stojící hráči mají ruce za zády a sledují pouze záda hráče před sebou. Sedící hráči sledují stojícího hráče, který před sebou nikoho nemá. Ten se mrkáním snaží některého sedícího hráče přivolat. Sedící hráč musí co nejrychleji uvolnit své místo, tak aby se ho hráč za ním nestačil dotknout. Když se ho dotkne, vymění si místa a situace se opakuje. Pokud se ho nedotkne, mrká hráč, kterému sedící hráč utekl.

- **Seznamovací hra s míčkem**

Předpokládaná doba trvání 15 minut

Cíl: procvičení jmen, seznámení

Utvoří se kruh a přehazuje se míček, kdo drží míček, řekne své jméno.

Tichá pošta

Předpokládaná doba trvání: 10 minut

Cíl: procvičení verbální komunikace, sdílení informací

Popis: Utvoří se řada. Někdo vymyslí slovo a pošeptá ho sousedovi, takto se pokračuje a poslední hráč řekne slovo, co mu bylo pošeptáno nahlas.

3. *lekce*

- Rozehřívací hra: - **Tleskaná** (vytleskávání jmen)

Předpokládaná doba trvání: 15 minut

Cíl: zapamatování si jmen spolužáků, poznávání

Popis: Ten kdo začíná (např. vedoucí) 2x tleskne a 2x řekne své jméno, pak se 2x plácne do stehů a řekne 2x jméno toho, komu chce předat slovo, takto se pokračuje.

- Rozehřívací hra: **Masážní řetěz**

Doba trvání: 5-10 minut

Cíl: důvěra, fyzický kontakt

Popis: Buď sedí děti na zemi za sebou v kruhu, nebo je rozdělíme do dvojic. A budeme s nimi dělat masážní cvičení (např. pečení štrůdlu, klepání řízků, nebo jednoduchá masáž. Pokud máme dvojice, po chvíli se vystřídají.

- **Horké křeslo** (poprvé)

Předpokládaná doba trvání: 15-20 minut

Cíl: naučit se vyjadřovat o ostatních, poznávat ostatní, informovat se o ostatních

Popis: Jeden dobrovolník si sedne na „horké křeslo“ (předem určená židle). Ostatní o něm řeknou něco pozitivního, co o něm ví nebo si myslí. Dále dobrovolníkovi na „horkém křesle“ kladou otázky, aby se o něm dozvěděli co nejvíc informací. Aktivita končí ve chvíli, kdy už je „horké křeslo“ pro žáka moc „horké“ a nechce zodpovědět položenou otázku.

4. *lekce*

- Rozehřívací hra: **Mrazík**

Předpokládaná doba trvání: 5-10 minut

Cíl: navození nálady, pohyb, naučit se pomáhat spolužákům

Popis: Jeden člověk je Mrazík a chytá ostatní, pokud se někoho dotkne, stane se z něj ledová socha (stojí nehybně s rozkročenýma nohama), ti co nejsou ještě Mrazíkem zmrazeni, mohou svým spolužákům pomoci tak, že je podlezou, tím spolužák rozmrzne a může hrát dál. Za nějakou chvíli nebo až Mrazík všechny zmrazí, vystřídáme Mrazíka.

- **At' si vymění místo ti,...**

Předpokládaná doba trvání: 10 minut

Cíl: poznávání ostatních, co mají rádi

Postup: Utvoří se kruh, jedno dítě stojí uprostřed a říká: „At' si vymění místo ti,...(např. kdo mají rádi pejsky), všichni ti co mají rádi psy, vstanou a vymění si místo, žák uprostřed se snaží najít také volné místo, kdo zbude uprostřed, vymýšlí další.

- **Erb**

Předpokládaná doba trvání: 20 minut

Cíl: poznat, co mají spolužáci společného, spolupráce

Postup: V prvních 5 minutách se rozdělí do skupina a domluví se. Dalších 15 minut kreslí erb skupiny, jaké věci mají společné. Poté můžou skupiny svůj erb představit, pokud zbude čas.

5. lekce

- Rozehřívací hra: **Objímací hra**

Předpokládaná doba trvání: 5-10 minut

Cíl: pohyb, spolupráce, fyzický kontakt

Popis: Jedno dítě (nebo i více) chytá ostatní, ti se mohou zachránit tak, že obejmou svého spolužáka.

- **Můj parták**

Předpokládaná doba trvání: 20 minut

Cíl: informovat ostatní o svém spolužákovi, poznávání ostatních, navazování přátelských vztahů

Popis: Rozdělíme děti do dvojic a dáme jim nějaký čas (např. 2 minuty), aby si o sobě řekly pár věcí. Pak každý představí svého „partáka“ ostatním a řekne jim, co všechno si o něm zapamatoval.

- **Slovní fotbal**

Předpokládaná doba trvání: 10 minut

Cíl: verbální komunikace

Popis: Vytvoří se kruh. Někdo vymyslí slovo a jeho soused vymýšlí další na poslední písmeno slova.

6. lekce

- Rozehřívací hra: **Žabka**

Doba trvání: 5 minut

Cíl: pohyb, dobrá nálada

Popis: Utvoří se kruh ve stoje a předává se žabka (tlesknutí dlaněmi)

- **Pohádka**

Předpokládaná doba trvání: 30-35 minut

Cíl: rozvíjení fantazie a poznání schopností ostatních, prohlubování přátelství

Popis: Rozdělíme děti na skupinky a dáme jim za úkol vymyslet si nějakou krátkou pohádku nebo příběh, necháme jim nějaký čas na domluvu a pak postupně všechny skupinky předvedou jejich dílo ostatním.

7. lekce

- Rozehřívací hra: **Hádej, co jsi**

Předpokládaná doba trvání: 15 minut

Cíl: rozvoj komunikace, pomáhání si, interakce

Popis: Nakreslíme na lepící papírky jednoduché obrázky, tvary a nalepíme je dětem na čelo. Pak se budou postupně ptát a hádat, co mají nalepené na čele. Můžeme je rozdělit i do dvojic, nebo trojic.

- **Pokračování pohádky** (pokud se nestihnou všechny pohádky v předešlém dni)

- **Pantomima** – řemesla

Předpokládaná doba trvání: 20 minut

Cíl: vytváření přátelských vztahů

Popis: Dvojice si vždy vymyslí nějaké řemeslo nebo zvíře nebo cokoli a předvádí to ostatním, ti hádají, o co se jedná. Když někdo uhodne, jde předvádět.

8. lekce

- Rozehřívací hra: **Podobizna z balónků**

Předpokládaná doba trvání: 10 minut

Cíl: rozvíjení fantazie, všímání si detailů

Popis: Nafoukneme balonky pro každé dítě a rozdělíme je do dvojic nebo trojic. Děti budou mít za úkol postupně kreslit na balonek podobiznu svého spolužáka, postupně po jednom vždy nakreslí jen jednu část obličeje.

- **Horké křeslo** (podruhé)

Předpokládaná doba trvání: 15 minut

Cíl: Zjistit zda se prohloubilo poznání dětí navzájem, co se změnilo od první hry, zda se děti více seznámily

Popis: Utvoří se kruh a jeho čele bude prázdná židle. Na tu si postupně sednou všichni žáci. Vždy když tam žák sedí, všichni v kruhu o něm nahlas postupně řeknou jednu pozitivní věc.

Pozorujeme, zda se něco změnilo od prvního „Horkého křesla“, jaké pozitivní věci osobě děti říkají teď, jestli už se trochu poznaly.

Stavění věže:

Předpokládaná doba trvání: 20 minut

Cíl: spolupráce, důvěra, naučit se naslouchat

Popis: Rozdělíme děti do skupinek. Jednomu zavážeme oči (stavitel) ostatní mají ruce za zády (stavbyvedoucí) a navigují stavitele, aby postavil věž. Na kostky může sahat pouze stavitel. Výsledná stavba by měla být stabilní. Nejvyšší a nejkvalitnější stavba vyhrává. Na stavbu je omezený čas 3 minuty. Pak se stavitelé vystřídají.

SUMMARY

This bachelor thesis is focused on how a group of younger school age children can be created by playing games and drama lessons. The first part of this work is theoretical; divided in different chapters, where the terms as game, play, after-school child care, project or younger school age are being defined; and subchapters, explaining more specific terms, such as the aims of the after-school child care, the role of an educator, a pedagogical project, planning in the after-school child care, the goals and methods in the drama lessons or the emotional development in the childhood.

The second part of this work, the practical one, is made as an observation. The tool of this observation was a project, consisting of 8 lessons. The respondents of the observation were the younger school age children, especially pupils from the 1st and the 3rd grade. The project was realised in the after-school child care, provided by the school itself, in the afternoon. The main aim of this project was to create relations among children, who didn't know each other until then, or to strengthen already existing ones. The games and plays were meant to bind the group, create new relations, or to entertain the children and make them relax.

The primary assumption was that games, or plays, do have an impact on relations between children and that the children will get closer to each other and create new friendships. Naturally, children are able to get to know each other on their own, or by spontaneous play, but plays and games which are planned for this objective would accelerate the relation-making process.

This assumption proved to be true; the games really have an impact on relationships.

Thanks to this thesis I have discovered plenty of interesting information on this issue, both on the theoretical level as well as on the practical.